

DE

DELAVSKA ENOTNOST

1. SEPTEBRA 1973 - ŠT. 34 - L. XXX

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Pred jesenjo smo vedno v skrbeh, kako si bomo nabavili vse potrebno za zimo in izravnali izdatke z dohodka v družinskih proračunih. Tedaj niso le izredni stroški z nabavo ozimnice, ampak so tudi izdatki za kurjavo, obutev in oblačila, za otroke, ki gredo v šolo in za njihove šolske potrebščine. Vsako leto je težko, letos pa še posebej, ker osebni dohodki ne gredo vstric z rastjo cen, zlasti s cenami prehrane. Življenjska raven pada; kako jo zadržati in kako pomagati v tej jesenski stiski? Odtod sindikalna pobuda, ki smo jo sprožili v začetku letošnjega avgusta.

ALI GRE ZA SINDIKALNO TRGOVINO?

Ne, ni namen sindikatov, da prevzemajo nase naloge in dolžnosti rednih preskrbovalnih organizacij. Zakaj bi te sicer bile, če bi njihovo delo opravljali sindikati. V sindikatih te zahtevamo, da se napravi večji red na tržišču, da se bolje organizira odkup kmetijskih pridelkov, da se odpravijo nepotrebni posredniki in da se prepreči spekulantsko zaslužkarstvo. Naša trgovska mreža je kar zadosti velika in z njo je pokrita vsa Slovenija, le dovolj čvrsto ni organizirana in tudi ne povsod prav usmerjena. Zato se pojavljajo na tržišču s kmetijskimi pridelki tudi različni prekupčevalci, pri čemer

Naše jesenske skrbi

seveda ne mislimo na tiste zasebnike, ki prodajajo svoj lastni pridelek, kar je dovoljeno. Vsekakor bi morala tržna inšpekcija bolj odgovorno nadzirati trg, čeprav se večkrat dogaja, da zasebni posredniki ceneje prodajajo kmetijske pridelke kot pa trgovska podjetja. Ali ni to dokaz za lahko zaslužkarstvo tudi v teh podjetjih ali pa za previsoke stroške zaradi njihove malomarnosti in neprizadevnosti?

Sindikati hočemo več samoupravnega reda in odgovornosti v trgovini z živili. Prvi dogovori med kmetijskimi in trgovskimi delovnimi organizacijami že kažejo na koristnost sindikalne akcije.

LETOŠNJA ZALOŽENOST TRGA IN CENE

Kmetijsko poslovno združenje in Zadrzna zveza sta na sestanku z velikimi kmetijskimi proizvajalci že ugotovila, kolikšni bodo letošnji tržni presežki nekaterih pridelkov. Krompirja bo okoli 16.000 vagonov, kar bo dovolj za slovenske potrebe in še za izvoz. Jabolk bo za trg okoli 1000 vagonov, hrušk pa 400 vagonov. Zato bo treba uvoziti od drugod še najmanj 3000 vagonov jabolk in približno 300 vagonov hrušk. Ob teh ocenah naših tržišnih močnosti so tudi ugotovili, da bo nujno organizirati stalno konjunktorno službo za preučevanje ponudbe in povpraševanje na trgu s kmetijskimi pridelki. Sklep o ustanovitvi te službe so že sprejeli. Doseženi so tudi že prvi sporazumi o cenah za krompir (vrste „Igor“, „Viktorija“ in „Dobrin“, ki ga je največ). Pri proizvajalcu naj bi bila cena 1,25, embalažo naj bi računali po 0,10 in prav tako bi znašala zadrzna marža 0,10 din. Tako bi trgovina odkupovala krompir (prebran, v vrečah, na dvorišču) po 1,45 din in bi ga lahko na malo prodajala po 1,80 din za kilogram.

Za cene sadja se še niso sporazumeli, predvidevajo pa, da bi lahko bila cena jabolk in hrušk v prodaji na drobno okoli 4 dinarje, če bi bila odkupna cena 3 din, kakor je sklenila skupina za sadje pri Zvezni gospodarski zbornici. Toda proizvajalne organizacije v Sloveniji zahtevajo za kakovostna plantažna jabolka od 3,5 do 4 din za kilogram. Tu bo treba čimprej doseči dokončno odločitev!

POTREBNA JE DOLGOROČNA POLITIKA

Zavedamo se, da mora biti politika cen taka, da bo spodbudna za kmetijske proizvajalce, da bo upoštevala njihove

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ali res dodatna obremenitev?

Neutemeljene trditve in utemeljena opozorila ob predlogu za združevanje 0,5 % sredstev delovnih organizacij pri PIS za gradbeništvo

Konec maja je delovna skupina za pripravo posebne izobraževalne skupnosti (PIS) za gradbeništvo poslala 206 delovnim organizacijam osnutek samoupravnega sporazuma za ustanovitev te skupnosti in osnutek njenega začasnega statuta. O tem naj bi delovne organizacije razpravljale, delavski sveti pa sklepali o pristopu.

Do podaljšane roka, do 1. avgusta, velika večina povabljenih delovnih organizacij še vedno ni razpravljala o predlogih. Temu je lahko vzrok še vedno dopustniško obdobje, v

mnogih podjetjih pa nemara prav vrhunec delovne sezone, odtod pa težave s sklicanjem samoupravnih organov. Tisti, ki pa so poslali svoje odgovore in teh je bilo 77, so poslali tudi svoje pripombe in predloge. Sicer pa se je za pristop k skupnosti odločilo šele 54 organizacij združenega dela. Šestnajst se jih z ustanovitvijo skupnosti strinja, vendarle še niso sklepale o svojem pristopu. Sedem delovnih organizacij pa je povedalo, da nanje ta posebna skupnost ne pride v poštev.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pred vrhom ustavne razprave

Zdaj je čas. Večinoma so dopusti že mimo, izgovori za odlašanje z ustavno razpravo niso več opravičljivi. Zdaj smo dolžni, da jo čimbolj razširimo in poglobimo. V septembru in oktobru bi morali doseči vrh v razpravi o predlogu nove zvezne in republiške ustave. Sindikati, zlasti občinski sindikalni sveti, so odgovorni za razprave v delovnih organizacijah, čeprav je nosilec splošne razprave Socialistična zveza.

Republiški svet bo v septembru organiziral sedem razgovorov „za okroglo mizo“ o nekaterih pomembnejših vprašanjih, npr. o delegatskem sistemu, o delavski kontroli, o samoupravnem sporazumevanju, o interesnih skupnostih, o vlogi sindikatov itd. Republiški odbori bodo v tem času organizirali razprave o tistih vprašanjih, ki posebej zadevajo delavce - člane posameznih sindikatov.

Razprave o zvezni ustavi se uradno končujejo že v septembru, o republiški pa v oktobru. Časa je zato malo, vsaj za predloge, ki naj izpopolnijo ustave ugotovitve. Toda uradni roki ne bodo in ne smejo biti konec tistih razprav, ki naj omogočijo, da bomo vsi dojeli vsebino in cilje ustavnih sprememb, še manj pa seveda tistih razprav, ki naj bodo v središču naše akcije za uresničevanje nove ustave. Zato sicer pohitimo z ustavno razpravo, nikakor pa v hitrici te ne zastavimo tako, kot da je bo že jutri konec!

Avto cesta Hoče-Levec hitro dobiva svojo podobo. K temu sta pripomogli predvsem sodobna mehanizacija in moderna tehnologija dela. - Foto: A. AGNIČ

ČZP DELAVSKA ENOTNOST, LJUBLJANA, Dalmatinova 4

V A B I K SODELOVANJU

mlajšega, dinamičnega poslovnega človeka, ki ima veselje in nagnjenja za vodenje oglasne službe.

GRE ZA PROSTO DELOVNO MESTO

POMOČNIKA VODJE KOMERCIJALNE DEJAVNOSTI

POGOJI:

- srednja ali višja strokovna izobrazba ustrezne smeri z vsaj 3-letnimi izkušnjami na področju komercialne dejavnosti.

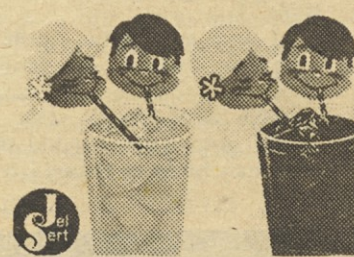
Možnost dobrega zaslužka.

Kandidati naj svoje vloge pošljejo najpozneje do 1. septembra 1973. leta na naslov ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Prijavi naj kandidati priložijo kratek življenjepis z opisom dosedanjih zaposlitev in dokazila o zahtevanih pogojih.

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka

Fla-Vor-Aid

Prasek za pripravo umetne brezalkoholne pijače: limona, pomaranča, jngoda, malina, češnja
Prehrambena industrija Portorož

FRANC ŠILC

Kolektiv ITASA mora premagovati velike težave. Sprijel se je z veliko investicijo za povečanje svojih proizvodnih zmogljivosti. V prihodnjem letu bodo anuitete znesle 15 milijonov din. Lani pa se je pripojil Rudnik rjavega premoga Kočevje, ki je pred likvidacijo, in bo treba prekvalificirati in na novo zaposliti 340 rudarjev.

DANILO MASTEN

V Ptujju moramo v najkrajšem času učinkovito izpeljati dogovor, s katerim smo se na konferenci vsi strinjali, da bomo še letos začeli zidati stanovanja za delavce. Denar je že dovolj časa ležal v banki...

DR. MIHA HLADE

Če bi turistično gospodarstvo letos poslovalo vsaj ob takih pogojih, kot jih je imelo lani, letos ne bi ugotavljalo slabših rezultatov ob neprimerno večjem obsegu dela. Nočemo nobenih privilegijev. Vendar pa terjamo vsaj enakopraven status z vsemi tistimi, ki jim je priznan status izvozne dejavnosti.

Naporna rast

Kolektiv kočevskega podjetja ITAS je v letošnjem letu pred velikimi nalogami. Zaključiti morajo veliko vlaganje sredstev v razširitev obsega proizvodnje, čaka pa jih tudi dokončna likvidacija Rudnika rjavega premoga Kočevje, ki se je lani pripojil k podjetju. Vse te naloge ne bi bile tako težke, če ne bi naprov kolektiva otežkočale splošne gospodarske težave.

„Nelikvidnost je naš najhujši problem,“ nam je povedal Franc Šilc, pomočnik glavnega direktorja podjetja ITAS. „Poleg tega, da nam splošna nelikvidnost požira del nujno potrebnih obratnih sredstev, nas pestijo tudi pomanjkanje reprodukcijskega materiala, finančnih sredstev za kreditiranje prodaje naših izdelkov, pa cene... Skratka, vse težave gospodarske narave bodo v letošnjem letu pustile nekaj negativnih posledic, med njimi bo tudi manjši obseg proizvodnje od predvidenega.“

Stabilizacijski program, ki so ga v podjetju sprejeli in ki ga uspešno uresničujejo, je sicer zmanjšal učinek nekaterih težav, na primer nelikvidnosti, vendar proti nekaterim težavam, ki so sistemske narave, ni moč veliko storiti.

„Tu je pomanjkanje finančnih sredstev za kreditiranje prodaje naših izdelkov, ki spadajo med serijsko investicijo opremo (priklopna cestna vozila in gradbena mehanizacija). Virov kreditnih sredstev skorajda ni, sami pa ne zmoremo toliko obratnih sredstev (tudi za tekoče poslovanje nam jih primanjkuje), da bi lahko kupcem naših izdelkov dejali pri nakupu posojilo. Prizadela nas je tudi omejitev uvoza velikih tovornjakov. Za takšna vozila namreč izdelujemo prikolice in ker je uvoz teh tovornjakov manjši, je seveda avtomatično padlo tudi zanimanje za naše prikolice,“ je nadaljeval Franc Šilc.

„Cene vaših izdelkov in surovin so kajpak tudi sprte med seboj?“

„Tudi, in to neskladje je dodatna težava, ki zmanjšuje poslovni uspeh podjetja. Ne samo, da nam primanjkuje reprodukcijskega materiala, tudi njegove cene neprestano naraščajo. Pravkar se samoupravno dogovarjamo o oblikovanju cen v naši grupaciji. Da bodo morale gor, je jasno, vprašanje je le, za koliko. Vprašanje je tudi, koliko časa bomo lahko z novimi cenami nadomeščali dvigovanje cen surovin...“

„Kljub vsem težavam boste povečali proizvodnjo...“

„Uresničenje investicije nam bo pomagalo pri izpolnjevanju stabilizacijskega programa, čeprav je res, da bomo morali v prihodnjem letu trdo poprijeti, da bomo v redu odplačali predvidene anuitete in reševali ostale probleme. V razširitev proizvodnih zmogljivosti – pri tem proizvodnega programa ne bomo menjali ali dopolnjevali – vlagamo skupaj z republiškim in občinskim skladom skupnih rezerv ter banko 60 milijonov dinarjev. Investicija bo zaključena letos. Rezultati vlaganja: celotni dohodek se bo od lanskih 110 milijonov dinarjev povečal na 170 milijonov. Pred dvema letoma pa smo naredili za 85 milijonov dinarjev izdelkov, torej se nam je investiranje, ki smo ga začeli lani, že v lanskem letu delno obrestovalo in nam pomagalo prebroditi težave, ki tarejo gospodarske organizacije nasploh.“

Kolektiv Itasa se je lani odločil za pripojitev Rudnika rjavega premoga Kočevje, kateremu bodo v prihodnjem letu presahnile zaloge premoga. Del investicij je podprt z republiškim sredstvi s tem, da Itas prevzame skrb za prekvalifikacijo in zaposlitev rudarjev. Napori za zaposlitev bivših rudarjev so za Itas zelo veliki.

„Z zaposlitvijo 340 rudarjev, polovica jih danes že dela v obratih Itasa, se bo kolektiv skorajda podvojil. Najti delo za toliko novih delavcev v tako kratkem času ni lahka naloga, kljub temu, da pravkar krepko povečujemo obseg proizvodnje in da seveda potrebujemo nove delavce.“ Tako je dopolnil podatke pomočnik direktorja Itasa in nadaljeval:

„Polovico rudarjev smo prekvalificirali na tečajih in že delajo na novih delovnih mestih. Ostali še kopljejo premog: v jami so še tolikšne zaloge, da se jih izplača izčrpati. Rudnik bomo zaprli predvidoma v prihodnjem letu, že jeseni pa bomo rudarje začeli priučevati za novo delo.“

„Kako boste zmogli finančna bremena v prihodnjem letu, ko boste začeli vračati posojila?“

„Letnih anuitet bo v prihodnjem letu za 15 milijonov dinarjev. Po naših izračunih bomo anuitete zmogli odplačevati, saj bo amortizacijski sklad precej velik, seveda pa bomo morali gospodariti izredno skrbno in uspešno, da se nam bodo vsi računi iztekli.“

RB

„Najprej moram povedati, da se je v akciji za gradnjo delavskih stanovanj najbolj od vseh angažiral prav sindikat in da na to akcijo veže svoj ugled med delavci. Prav zato nam zdaj ne more biti vseeno, ko je treba pod govorjenje napraviti črto in naposled začeti z gradnjami. Ko smo prepričevali ljudi in govorili, denimo, o koristnosti solidarnostnega sklada, je naša beseda nekaj veljala ne toliko zaradi denarja, ki naj bi se stekel v skladu, temveč zaradi stanovanj, ki so se prenekateremu delavcu zazdela bolj „otipljiva“.“

„Pomeni, da vas zdaj vlečejo za besedo?“

„Saj imajo prav! Na občinskem sindikatu vsak dan zvoni telefon. Vprašanja so, povedano v grobem, vedno ista: Kaj je s stanovanji? Koliko jih bo? Kje bodo? Kdaj bomo videli, da se je res začelo zidati?“

„In kaj lahko odgovorite na vprašanja?“

„Izbira pravzaprav ni velika. Stvar je namreč v tem, da se je denarja že nabralo za okoli 10 milijonov dinarjev, vendar lahko samo ugotovljamo, da nam „mrtev“ leži v banki. Povedati je treba, da smo se v Ptujju zganili zelo hitro in menda prvi v Sloveniji ustanovili samoupravno stanovanjsko skupnost, učinkovitosti v gospodarjenju z zbranim denarjem pa nismo uspeli doseči. Zaradi najrazličnejših vzrokov. Ne bi se rad spuščal v podrobnosti, ker bodo morali z njimi opraviti tisti, ki so za to odgovorni. Naj rečem le toliko, da smo ob prvih razpravah o gradnji stanovanj za delavce posvetili premalo pozornosti stvarim, ki so na videz drugotnega pomena, v praksi so pa izredno močna zaviralna sila. Gre za skupek vprašanj okoli zemljišč, načrtov, komunalne ureditve zemljišč... Prav gotovo lahko v tem sklopu zavor iščemo odgovor na vprašanje, zakaj je sicer lepo število denarja že zbrane, zidamo pa še ne.“

Denar v banki, stanovanja na papirju

V Ptujju so akcijo za gradnjo delavskih stanovanj sprejeli z velikimi upi in tudi prvi ukrepi so dali slutiti, da ne nameravajo ostati samo pri besedah. Zanimalo nas je, če se že kažejo prvi sadovi prizadevanj. Vprašanja smo zastavili predsedniku ptujskih sindikatov Danilu Mastenu.

„Kdaj se bo torej premaknilo?“

„Mora se v najkrajšem času! V kratkem bodo izvedli volitve v 60-člansko skupščino interesne skupnosti in 15-člansko koordinacijsko komisijo za usmerjanje in gradnjo delavskih stanovanj. Sodim, da bo prav ta imela po svojem sestavu tako „težo“ v ptujskem družbenopolitičnem življenju, da bo lahko dosegla, da začnemo še letos graditi prva stanovanja za delavce.“

„Slišati je pripombe, da ne bo prav, če se bo gradilo samo v Ptujju.“

„Prav gotovo se bomo morali dogovoriti za tako gradnjo, ki bo uglasena tako s sedanjimi potrebami kot tudi s predvidenim razvojem posameznih krajev v naši občini. Seveda bi bilo v nasprotju s takim stališčem, če bi favorizirali samo en kraj, v našem primeru Ptuj, na račun drugih. Po drugi strani pa je prav gotovo res, da ne bomo smeli pristati na preveliko drobljenje sredstev, ker bi tako od resnične učinkovitosti, ki si jo vsi želimo, ostalo bolj malo.“

Ni odevč pripomniti, da bi ta čas potrebovali v ptujski občini blizu 2900 novih stanovanj. Morda se številka na prvi pogled ne zdi velika, ker je naša občina zelo razsežna, vendar... Ne gre pozabiti, da sodimo med manj razvite in ima pri nas vsaka težava zaradi gospodarske šibkosti še dodatno težo. Kljub vsemu si od združenja sredstev le veliko obetamo. In delavci seveda tudi.

Prej sem omenil „dodatno težo“ kot davek nerazvitosti. V konkretnih razpravah se to pri nas kaže tako, da se večidel strinjamo, da bo nekaj od tako imenovanih „stanovanj za delavce“ moralo iti tudi za reševanje nujnih stanovanjskih vprašanj v prosveti, zdravstvu... v tistih službah pač, kjer nam mladi kadri zaradi pomanjkanja stanovanj beže drugam, čeprav bi jih doma nujno potrebovali. Glejte, smo pravzaprav v tragikomičnem položaju, da sicer z dokajšnjim razumevanjem štipendiramo mlade strokovnjake, saj se zavedamo, da brez boljših kadrov ne bo izhoda iz relativne nerazvitosti, nakar jim takrat, ko se pridejo pokazati z diplomami v roki, povemo le to, da nimamo stanovanj zanje.“

Tig

– Ob našem morju, v zdraviliščih in drugih turistično izletniških krajih še nikoli ni bilo toliko turistov kot letos, rezultati pa bodo – vsaj slišati je tako – raje slabi kot dobri. Je morda tudi Kompas prišel do podobnih ugotovitev?

– Če bi sezono ocenjeval samo po številu tujih gostov in po zanimanju domačinov, bi dejal, da je bilo leto rekordno. Tudi po skupnem finančnem uspehu je letošnja sezona visoko preseгла vse dosedanje. Žal, je to dvoje edino, kar še zveni spodbudno. Ob neprimerno povečanem prometu namreč ne moremo mimo ugotovitve, da bo finančni rezultat precej slabši kot kdaj poprej. Kompas je, denimo, v letu 1972 ustvaril milijardo 20 milijonov celotnega dohodka in za letos planiral milijardo 230

Blesk brez sijaja

Glavna turistična sezona se bo vsak čas iztekla. Kako jo ocenjujejo v ljubljanskem Kompasju, ki se je v zadnjih dveh desetletjih z vse bolj razvejano dejavnostjo, sicer pa s sistematičnim in vztrajnim delom, ki mu je sledilo letno naraščanje dohodka po stopnji med 20 in 25 %, najprej prebil, potem pa tudi krepko zasidral na prvem mestu med vsemi jugoslovanskimi turističnimi podjetji? Na vprašanja našega uredništva je odgovarjal njegov generalni direktor dr. Miha Hlade.

milijonov dinarjev realizacije. Nimam pri roki še vseh podatkov, ampak vse kaže, da smo z avgustom že dosegli lansko vrednost prometa in da bomo do konca leta ustvarili celotni dohodek okoli 1,5 milijarde dinarjev, od tega okoli 70 milijonov dolarjev devizne realizacije. Pri vsem tem pa smo samo v prvih sedmih mesecih letos pri ostanku dohodka kar za 2,75 milijona dinarjev „krajši“ kot lani v istem razdobju.

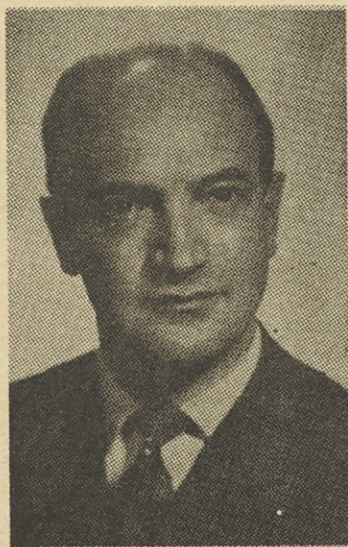
– Vzrok?

– Ja, precej jih je! Prvega pomenijo zamrznjene cene gostinskih uslug, s katerimi smo, med drugim, zaščitili tuje turiste, ki pri našem podjetju predstavljajo skoraj štiri petine vseh gostov. Finančno zelo občutljive posledice pa je zlasti pri dohodku na račun izvenpenzijskih storitev, ki za našo panogo pomenijo zelo interesanten vir dohodka, povzročila nepričakovano visoka devalvacija nekaterih valut, zlasti dolarja in angleškega funta. Za več kot polovico v primerjavi z lanskim letom so se zmanjšale davčne olajšave, ki jih je uživala naša panoga. Zmanjšale so se tudi provizije, ki smo jih bili deležni pri menjavi tujih valut. Naše podjetje, ki ima največ menjalnic, je pri tem še posebej prizadeto, celo tako daleč, da bomo morali začeti razmišljati o tem, ali sploh še obstaja kakšna osnova, zaradi katere bi bila menjava tujih plačilnih sredstev za nas še poslovno zanimiva. Naševal bi lahko še in še, vendar naj bo dovolj za tole ugotovitev: tukaj malo, tam malo, rezultat pa je tak, kot sem ga povedal.

– Je izhod iz zagate in kakšen naj bi bil?

– Izhod je zmeraj, samo vprašanje je, kakšen bo!? Rečem lahko, da nam odgovorni dejavniki obljublajo, da bodo popravljene nekatere najhujše krivice, ki so letos doletele turistično dejavnost kot izrazito izvozno usmerjeno panogo našega gospodarstva. Kaj pa bo, bomo šele videli. Dejstvo pa je, da se vsa jugoslovanska turistična podjetja zavzemajo za to, da bi poslovala vsaj ob takih pogojih, kot so jih imela lani in ki so jim zagotavljali vsaj približno potrebno stopnjo akumulacije. S tem bi bilo izpolnjeno eno izmed priporočil pristojnega medrepubliškega komiteja, sprejeto že lani, da v bodoče, začnši z letom 1973, nobena gospodarska dejavnost ne bi poslovala ob slabših pogojih, kot jih je imela v letu 1972. Omenim naj še našo naslednjo željo in zahtevo: nočemo nobenih privilegijev, vendar pa terjamo vsaj enakopraven status s tistimi dejavnostmi, ki so že danes priznane kot izvozne dejavnosti. Mišlim, da je taka zahteva upravičena. Kdor ne verjame, naj si ogleda podatke o neblagovnem deviznem prilivu, ki ga zvečine ustvarja turizem, nato pa višino tega priliva primerja s potenciali naše panoge. Ugotovil bo, da investicije v turistične objekte po gospodarnosti in donosnosti precej presega večino ostalih investicij, da pa vendarle naša panoga ob vsem dohodku in deviznem prilivu, ki ga ustvarja, v bistvu živospodarjenja, to ni prav. Kaj pa je treba storiti, da bi bilo pošteno in prav, je tudi jasno!

-mG

RAFAEL RAZPET, direktor Tovarne dušika: V združenju s tovarnami Swaty, Pinus in Zlatorog vidimo veliko, še močnejšo gospodarsko skupnost, ki bo sposobna razvijati posamezne dejavnosti v koraku z najmodernejšo tehnologijo v svetu ter bo znala izkoristiti številne možnosti, ki jih prinaša razvoj na posameznih področjih. S svojo raznolikostjo in ob istovrstnem združevanju kadrovske, materialne in finančne moči bo združeno podjetje predstavljalo gospodarsko trden in zdrav organizem, ki bo delavcem zagotavljal še boljše poslovne uspehe in s tem višjo stopnjo socialne varnosti.

TONE VIZOVIŠEK, direktor Pinusa: V integracijskem gibanju vidim izredne možnosti za nadaljnjo racionalizacijo proizvodnje v naši branši, uresničevanja sistema delitve dela in vlaganja združenih sredstev v izgradnjo bazične kemične industrije, ki naj zagotovi surovine za predelavo. Za sedanjo proizvodnjo moramo večino surovin uvoziti, naš cilj pa je zagotoviti si v povezanosti z domačo industrijo surovinsko zaledje, s tem pa nemoten razvoj in socialno varnost zaposlenih. Prepričan sem, da je v sedanjem integracijskem gibanju vse to možno doseči.

JOŽE POTRČ, voznik viličarja v Rušah: Vsakdo ve, da je štiri palice teže zlomiti kot eno. Zaradi tega vsaj zame ni nobenega dvoma o tem, ali je predlagana združitev za nas koristna ali ne. In kolikor vem, tako menijo mnogi moji kolegi. Seveda pa mislim, da mora biti združitev dobro pripravljena. Nikakor ne bo dovolj samo obljubiti večjo socialno varnost in poslovno uspešnost. Začrtati bo treba naše skupne koristi in cilje ter poti, po katerih jih bomo dosegli. Mislim pa, da naloga za nas ne bo pretežka, če se bomo v akciji vsi obnašali dovolj odgovorno in zrelo.

FRANC DEMŠAR, predsednik sindikata Tovarne dušika: V združitvi vidim tako korist za naše delavce kakor tudi uspešnejše poslovanje podjetij. Kot sindikalni delavec vidim skupne interese v kadrovske socialni politiki, zlasti še na področju družbenega standarda, izobraževanja, rekreacije, delitve osebnih dohodkov, enotnega sistema obveščanja ter na področju socialnega varstva. V procesu združevanja bo treba ustvariti pogoje za boljše medsebojno poznavanje delavcev. Zato predlagam poleg dosedanjih načinov zblizevanja tudi razna športna srečanja.

FRANC FAJT, delavec v Tovarni dušika: Letošnje leto mi poteka 25. leto dela, zato imam nekaj izkušenj. Te pa mi pravijo, da je bolje za delavce omenjenih štirih podjetij, da se združijo. Tako bomo vsi skupaj bolj brezskrbno pričakovali jutrišnji dan. V preteklosti smo v podjetju večkrat doživeli, da bi nam trda predla, če bi izdelovali le en izdelek. Tako pa se je zgodilo, da so nas reševala umetna gnojila, ko je zaškripalo pri karbidu ali ferolegurah. Kasneje smo imeli težave pri gnojilih, pa smo slabši poslovni uspeh pri tej proizvodnji nadomeščali z dohodkom izboljšane prodaje drugih izdelkov.

Spremembe družbeno ekonomskih odnosov, ki so jih prinesla ustavna dopolnila, odpirajo nove možnosti organiziranja združenega dela. Teh možnosti se vse bolj zavedajo v posameznih gospodarskih panogah, zlasti tam, kjer ugotavljajo, da so gospodarski uspehi okrnjeni tudi zaradi prevelike razdrobljenosti in majhnosti podjetij.

Razdrobljena, dokaj zaostala (razen izjem) in slabo razvita je tudi slovenska kemična industrija. V slovenski kemiji se porajajo načrti, kako združiti to panogo v enega ali več gospodarsko močnih in razvojno neodvisnih konglomeratov.

Čeprav je zdaj čas tako imenovanega poletnega mrtvila, tega v sindikalnih organizacijah Zlatoroga, Pinusa, Swatyja in Tovarne dušika skorajda ni čutiti. Sredi poletja so vodstva teh organizacij sklenila, da bodo prevzela vlogo nosilca politične akcije pri združevanju in da bodo podrobneje seznanila s pomenom združevanja ter o dejavnostih vseh podjetij. Priprave na združevanje zahtevajo polno angažiranost, saj časa glede na obsežnost zastavljene naloge, izpeljana naj bi bila do konca letošnjega leta, sploh ni več na pretek. Zlasti ne, ker bo treba pred tem pripraviti še vse samoupravne akte (statut podjetij), kot jih po reorganizaciji podjetij v temeljne organizacije združenega dela zahteva zakon.

Nas je zanimalo, kako daleč je trenutno akcija. Čeprav v podjetjih za sedaj še dokaj neradi govorijo o dosedanjih rezultatih akcije, smo vendarle nekaj podatkov dobili v neposrednih razgovorih, nekaj pa smo jih prevzeli iz Informatorja, skupnega glasila vseh štirih podjetij, ki so ga (prvo številko) izdali pred kratkim in ga posvetili združevanju.

Podpora

Zvedeli smo, da je zamisel o združevanju in tesnem sodelovanju pri vseh kolektivih naletela na podporo. Tudi v okviru kemične in gumarske industrije je mariborska akcija naletela na odobranje kot koristna in vzpodbudna tudi za nove integracijske zamisli. Z občinskega in regionalnega stališča je ugodno izkoristiti (v tem primeru) prednost lokacijske bližine štirih partnerjev za oblikovanje večje in učinkovitejše delovne organizacije, ki bo sposobna povečati svojo dejavnost v ožjem in širšem prostoru. Z razvijanjem poslovnih dejavnosti višje stopnje v predvidenih skupnih službah bo lahko prispevala tudi k splošnemu razvoju svojega vplivnega območja.

Potem ko so se delavci štirih podjetij načelno izrekli za sodelovanje, je politična akcija tekla dalje.

Alojz Dikavčič, predsednik osnovne sindikalne organizacije v Swatyju, nam je o tem pripovedoval takole: „Sindikalni delavci smo prevzeli politično nalogo, da seznanimo kolektive med seboj in z dejavnostmi posameznega podjetja. Kakor se čudno sliši, je vendarle res, da naši delavci, pa celo strokovnjaki, skorajda ne vedo, kaj vse izdelujejo v Rušah, Zlatorogu in Pinusu. Prav tako je tudi v ostalih treh podjetjih. Medsebojno spoznavanje, ne le ljudi, pač pa tudi dejavnosti, bo, tako smo trdno prepričani, krepko pomagalo pri pripravi združevanja in predvsem pri končnem odločanju o tem, ali se bomo združili ali ne. Zaradi tega smo v vseh podjetjih dali tolikšen pomen sočasnosti priprave strokovnih in ekonomskih analiz o združevanju ter akcije za medsebojno spoznavanje kolektivov. Tako smo sindikati v treh podjetjih za začetek že pripravili „tovariško srečanje“ sindikalnih organizacij iz ostalih kolektivov, le v Pinusu bodo takšno srečanje pripravili v kratkem.“

Skupni interesi

Na prvi pogled se nekomu, ki površno pozna proizvodne programe omenjenih štirih podjetij, zdi nenaavadno, da se ta podjetja med seboj združujejo, saj vendar tako rekoč nimajo ničesar skupnega. Tudi mi smo zastavljali takšno, laično vprašanje.

Štefan Hvalec, direktor Zlatoroga, nam je odgovoril: „Naj vas ne moti, da imamo malo skupnega v proizvodnih programih. Navsezadnje je lažje združiti

ŠTIRI PALICE JE TEŽE ZLOMITI

V Mariboru se združujejo štiri podjetja kemične industrije: Swaty, Zlatorog, Pinus iz Rač in Tovarna dušika iz Ruš ● Cilj: večje možnosti v skupnem nastopanju na trgu, v skupnem razvoju in večja socialna varnost zaposlenih ● Sindikati nosilci politične akcije za združevanje

podjetja, ki imajo manj skupnega (v proizvodnji). Mi imamo skupnega več, kot izgleda: deloma si posamezna podjetja konkurirajo z enakimi izdelki na trgu. Swaty in Tovarna dušika sta povezana kot kupec in prodajalec surovin. Zlatorog in Pinus si hodita v zelje pri nekaterih izdelkih... Neprimerno pomembnejše pa je, kako si zamišljamo skupno bodočnost: združena gospodarska moč, združeni strokovni kadri, pa komercialna, trgovska mreža, skupna marketing služba... Velik pomen pripisujemo združevanju sredstev, namenjenih za razvojno službo. Tu smo vsak zase majhni, tako majhni, da ne moremo v razvoju doseči kaj posebnega. Z združenimi sredstvi bi dosegli veliko. Enako velja za investicije: vsak zase ne zmoremo velikih, ne tako velikih, kot so potrebne za temeljit razvoj naših dejavnosti. Izračunali smo, da nas prodajna služba vsakega posebej veliko stane. Kolikšni prihranki bi bili, če bi skupaj izkoristili kapacitete naših skladišč, ki jih imamo eni in drugi po vsej državi, prodajnih prostorov? “

Združeni veliki

Besede direktorja Zlatoroga potrjujejo podatki o tem, kako veliko bi bilo združeno podjetje, tako glede števila zaposlenih, vrednosti celotnega dohodka in višine skladov ter skupnih investicijskih sredstev. Po zaključnem računu lanskega leta nobeno od štirih podjetij ni preseglo 300 milijonov vrednosti celotnega dohodka: Tovarna dušika ga je dosegla 284 milijonov, Zlatorog 256 milijonov dinarjev, Pinus 118 milijonov in swaty kot najmanjši med njimi dobrih 88 milijonov dinarjev. Podjetniške akumulacije je podjetjem ostalo med 10 in 33 milijoni dinarjev.

Skupaj bi ta podjetja imela blizu 750 milijonov dinarjev celotnega dohodka in 100 milijonov podjetniške akumulacije pri blizu 3000 zaposlenih. V letošnjem letu predvidevajo plani podjetij, skupno okrog 840 milijonov celotnega dohodka in tej številki primerno veliko podjetniško akumulacijo.

Izredno pomemben za bodoče skupno nastopanje pa je podatek, da srednjeročni razvojni programi podjetij predvidevajo, da bodo podjetja vložila v svoj razvoj v naslednjem obdobju skupno okrog 300 milijonov dinarjev.

Te podatke, ki jih tu navajamo v grobem, bo

podrobneje opredelila ekonomska analiza, ki jo pripravljata Ekonomski center v Mariboru. Analiza bo zajela vprašanja o temeljnih izhodiščih združevanja, o razvojnih programih podjetij in možnostih usklajevanja le-teh, o razlogih za povezovanje oziroma združevanje, o pozitivnih in negativnih straneh združevanja ter o skupnih funkcijah in nalogah nove, sestavljene delovne organizacije. V analizi bodo obdelani tudi podatki o doseganju boljših tehnoloških in ekonomskih rezultatov, o uspešnejšem prodiranju na domači in tuji trg ter o zagotavljanju socialne varnosti delavcev.

V duhu ustavnih dopolnil

Sestavni del ekonomskega elaborata bo tudi predlog samoupravnega sporazuma o združitvi omenjenih štirih podjetij, oziroma njihovih temeljnih organizacij združenega dela. Zlatorog ima tri TOZD, Tovarna dušika 5, Swaty in Pinus pa ne nameravata ustanavljati več temeljnih organizacij. V Zlatorogu so tudi že formalno ustanovili temeljne organizacije in sprejeli samoupravni sporazum o združevanju le-teh. V Tovarni dušika bodo samoupravni sporazum sprejeli v septembru, ko bodo ustanovili nove samoupravne organe.

Besede Franca Černeca, direktorja tovarne Swaty (pa tudi Štefana Hvaleca in Franca Vizoviška, s katerima smo neposredno govorili) potrjujejo trditev, da bodo v tej akciji v največji možni meri uresničevana načela, ki jih prinašajo ustavne spremembe.

Franc Černec je dejal: „Treba je še posebej poudariti, da nova, sestavljena delovna organizacija ne predstavlja zaprtega, ozkega lokalističnega kroga. Odprta bo navzven za vse nove partnerje, ki bi v zasnovi in načrtih našega bodočega združenega podjetja videli uresničitev svojih koristi. Ti se nam bodo vedno lahko povsem enakopravno priključili. Posebna naloga sedanjih partnerjev bi morala biti, da bi intenzivno tkali vezi s podjetji v svojih branžih, ker bi na tak način lahko še uspešneje gospodarili. Pri tem ne lokalni ne republiški okviri ne bi smeli igrati nobene vloge. Učinkovitost in primerna gospodarska rast združenega podjetja bi morala biti vzpodbuda in pogoj za uspešno povezovanje še z drugimi sorodnimi podjetji.“

ZBRAL IN PRIREDIL: R. B.

V Mariboru so z združevalnimi načrti najdlje. Štiri podjetja: Pinus iz Rač, Tovarna dušika iz Ruš ter Zlatorog in Swaty iz Maribora se dogovarjajo o tesnem sodelovanju, katerega končni cilj je združeno podjetje. Gospodarski smisel združevanja je v povečevanju kakovosti sedanje proizvodnje, povečanju storilnosti, večjih možnostih glede razvoja dejavnosti posameznih podjetij, večji racionalnosti proizvodnje. In ne navsezadnje je pomembna tudi večja socialna varnost v teh podjetjih zaposlenih delavcev.

Nosilec politične akcije so sindikalne organizacije. Sindikalni delavci bodo neposredno seznanili člane sindikalnih organizacij z razlogi in cilji združevanja.

NA LINIJI
323-554

PTUJ

Prihodnji mesec bo predsedstvo ptujskega ObSS obiskalo Velenje in Mozirje. Ne gre za obisk izletniške narave, saj bodo imeli v obeh krajih skupne seje z domačimi sindikalnimi vodstvi. Tudi izbira dnevnih redov ni bila prepuščena naključju. V Velenju bodo razpravljali o izkušnjah pri organizaciji gradnje delavskih stanovanj, v Mozirju pa bo tekla beseda o organiziranosti sindikatov.

VELENJE

Ker računaj, da bo v prihodnje v okviru TGO Gorenje Velenje 10 temeljnih organizacij združenega dela, predvideva prvi predlog tudi ustanovitev 10 osnovnih organizacij sindikata. Na ta način želijo med drugim tudi doseči, da bi kar največ zaposlenih aktivneje sodelovalo v prihodnje v delu sindikalne organizacije. V okviru osnovnih organizacij sindikata bodo ustanovili tudi komisije za posamezna področja dejavnosti.

Usklajevalni organ osnovnih organizacij sindikata bo v okviru TGO Gorenje Velenje v prihodnje konferenca sindikata Gorenja, ki bo štela od 40 do 50 članov. Delegate za člane konference bodo volili na sestankih, ko bodo po posameznih obratih oziroma tovarnah zaposleni tudi odločali o ustanovitvi organizacij sindikata. (vš)

ISKRA

Da bi sledili še drugi!

Predsedstvo sindikalnega odbora ZP Iskra je na minuli seji med drugim razpravljalo tudi o padcu življenjske ravni zaposlenih zaradi občutnih podražitev življenjskih stroškov in njihove neusklenosti z osebnimi dohodki. Ob tej priložnosti se je predsedstvo strinjalo s predlogom sindikalne organizacije v tovarni instrumentov v Otočah, ki predlaga, naj bi v letošnjem šolskem letu šoloobveznim otrokom zaposlenih tovarna z določeno dotacijo omogočila nakup šolskih potrebščin.

V razpravi o tej pobudi so se porodila številna mnenja o najbolj učinkoviti pomoči delavcem pri preskrbi otrok s šolskimi potrebščinami. Predsedstvo SO meni, naj bi bili take pomoči deležni tisti zaposleni, ki za svoje šoloobvezne otroke prejemajo otroški dodatek, torej zlasti tisti, katerih prejemki so majhni.

Nadalje je predsedstvo SO ZP sklenilo, naj bi pobuda sindikata tovarne v Otočah dobila ustrezen odmev v vseh delovnih organizacijah ZP, hkrati pa se je obvezalo informirati vse občinske sindikalne svete in republiški svet sindikatov o nameravani akciji znotraj Iskre, ki naj bi bila prvi korak k izboljševanju poslabšane življenjske ravni naših delavcev.

NOVA GORICA

Pred javno razpravo

Med 10. septembrom in 10. oktobrom bo po vseh delovnih, interesnih in krajevnih skupnostih novogoriške občine potekala javna razprava o novi zvezni in slovenski ustavi. Vsebinsko obeh ustavnih dokumentov bodo občanom pojasnjevali člani aktiva za vodenje javne razprave, v katerem so zastopani predstavniki vseh družbenopolitičnih skupnosti kakor tudi mnogi drugi družbenopolitični delavci in aktivisti. Predvideno je, da bo organizator razprav v krajevnih skupnostih SZDL, medtem ko bodo za javno razpravo v delovnih in interesnih skupnostih poskrbeli novogoriški sindikati. Le-ti bodo v prihodnjih dneh pripravili tudi enodnevni seminar za 70 sindikalnih aktivistov. Na seminarju naj bi se ti sindikalni delavci spoznali še z zadnjimi podrobnostmi in tako bili sposobni odgovorjati tudi na najbolj zapletena vprašanja, ki jih na sestankih prav gotovo ne bo manjkalo.

Glede na veliko število delovnih skupnosti v občini in upoštevanje dejstva, da so nekateri kolektivi, denimo Iskra Sempeter, Salonit Anohor in Meblo Nova Gorica, sami po sebi zelo številni, na občinskem svetu ZSS Nova Gorica predvidevajo, da se bo v omenjenem času samo po delovnih skupnostih zvrstilo najmanj 200 sestankov o vsebini in pomenu novih ustavnih dokumentov. -mG

● Z RAZŠIRJENE SEJE PREDSEDSTVA RS ZSS

Naše jesenske skrbi

● Akcija za rednejšo in cenejšo preskrbo z živili

(Nadaljevanje s I. strani)

stroške in jim priznavala vsaj minimalno akumulacijo ter da bo zagotovljena trdnost cen. Zato pa je nujna trajna in čvrsta povezava med proizvodnjo in trgovino, zaradi česar bo potrebna čimprejšnji samoupravni sporazum med njima – v skladu z novo ustavo. V poslovnem združenju za trgovino so že spomlad pripravili posebno gradivo o tem. Treba se bo sporazumeti o delitvi dohodka in o delitvi rizika ter znova uveljaviti sklade rizika, tako v trgovini kakor pri proizvajalcih, da bi lahko v prihodnje bolje uravnali gibanje cen.

Prvi pogoj za redno in ceneno preskrbo z živili je gotovo večja proizvodnja, za kar so pri nas še velike možnosti, kot trde poznavalci. Toda v zadnjih petih letih je v Sloveniji narasla tovrstna proizvodnja samo za en odstotek. Naše potrebe pa zelo hitro naraščajo, saj se v Sloveniji nekmečko prebivalstvo naglo povečuje, kmečko pa upada, zdaj ga je le še okrog 17 odstotkov, tam okoli leta 1985 pa ga bo predvidoma le še 8 odstotkov. Hrana je zdaj že tudi svetovno vprašanje. Povsod se ubadajo z njim. Sindikati zato v skrbi za prehrano delavcev ne moremo spregledati tega temeljnega vprašanja in se zato tudi ne moremo zavzemati za take kratkoročne rešitve, ki bi bile v nasprotju z dolgoročnimi koristmi.

KAKSNE SO REŠITVE ZA LETOS?

Razen poostregega nadzora tržišča, trdnih dogovorov o cenah in organiziranega odkupa doma in uvoza potrebnih količin od drugih, za kar so odgovorne občine in republika ter kmetijske proizvajalce in trgovske organizacije – ki so se na sindikalno pobudo tudi izrekle za znižano maržo (zgolj za 7 odstotkov) pri ozimnici, da bi bile cene čim nižje – bo trebaoletov vrste drugih vprašanj zlasti razrešiti še kreditiranje. Zastopniki poslovnih bank namreč ugotavljajo, da ne bo velikih težav za odkupne kredite trgovskim organizacijam, da pa so banke nemočne glede potrošniških posojil. Niti uradni predpisi niti poslovnik bank ne predvidevajo potrošniških kreditov za kmetijske proizvode. Mogoči so le potrošniški krediti za proizvode trajne vrednosti (v znesku nad 400 dinarjev) pa še za premog (toda le do oktobra) in za šolske knjige (za kar pa kredit le malokdo najame). Na to pomembno vprašanje bosta morala poiskati odgovor Zvezni izvršni svet in Narodna banka.

V sindikatih predlagamo, da letos spriči padca kupne moči delavcev in finančne stiske, ki bo pred jesenjo v delavskih družinah, zlasti v tistih z več otroki, v delovnih organizacijah samih poiščemo možnosti za kreditiranje ozimnice.

POSOJILA ZA OZIMNICO V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Samo po sebi se razume, da bodo, tako kot že doslej, v delovnih organizacijah najprej črpali sredstva za posojila iz blagajn vzajemne pomoči. Zavzemamo pa se, da tudi delavski sveti v ta namen dodele potrebna sredstva iz skladov skupne porabe in da celo sindikalne organizacije uporabijo svoj razpoložljivi denar za pomoč najpotrebnejšim. Najprej in največ posojila naj seveda dobe tisti, ki imajo nizke osebne dohodke ter številno družino. Sindikalne organizacije so dolžne takoj postaviti to vprašanje na dnevni red, ugotoviti, kakšne so potrebe po posojilih v njihovi delovni organizaciji, določiti prednostno lestvico za prejem pomoči in zahtevati, da o tem vprašanju razpravlja in sklepa delavski svet v delovni organizaciji. Kjer imajo obrate družbene prehrane, bi lahko ti prevzeli nase tudi nakupovalno in kreditno vlogo – v dogovoru s trgovino in banko. Kjer pa teh obratov ni, bi se lahko v tej vlogi pojavile tudi same delovne organizacije. V zvezi s tem tudi predlagamo, da bi ob spreminjanju samoupravnih sporazumov, kar je v teku, povečali delež, ki lahko gre iz sklada skupne porabe za take in podobne potrebe.

ODPRETI MOŽNOSTI ZA BANČNA POSOJILA

Seveda vemo, da je vse to mogoče v delovnih organizacijah, ki dobro stoje. V teh so tudi osebni dohodki sorazmerno boljši in zato med delavci teh organizacij ozimnica ne bo tak problem, kot bo v finančno šibkih delovnih organizacijah ali v podjetjih, ki imajo celo izgubo. Tu ne bo mogoče računati na pomoč v samih delovnih organizacijah, čeprav bi bili delavci le-te pomoči najbolj potrebni. Zato se v sindikatih zavzemamo, da bo treba odpreti tudi možnosti za najetje posojila v banki oziroma posredno v trgovini. Pri tem namreč ne smemo pozabiti, da moramo omogočiti najetje posojila tudi tako številnemu in gotovo ne dobro stoječemu sloju prebivalstva, kot so upokojeanci, čeprav bi se le-teh lahko spomnile (in bi se jih celo morale) tudi delovne organizacije, v katerih razvoj in uspeh so vložili svoje delo.

OBVEZNI KNJIŽNI SKLADI V ŠOLAH

Nazadnje pa je treba opozoriti delavce tudi na to, da gre bolj izrabit že obstoječe možnosti za posojila, tako za premog kakor za šolske knjige, s čimer bi tudi lahko delno razbremenili svoj jesenski proračun. Glede knjig pa bo treba znova sprožiti pobudo, da naposled v vsaki šoli obvezno ustanovimo knjižni sklad, iz katerega bodo dobili učbenike zastoj vsaj najpotrebnejši, če že ne moremo nasploh zagotoviti brezplačnih knjig v naši šoli.

O vsem tem je tekla razprava na razširjeni seji Predsedstva RS ZSS 28. avgusta letos in o tem bo beseda tudi na konferenci delegatov občinskih sindikalnih svetov 5. septembra. Gre torej za sindikalno akcijo, ki naj bi dala takojšnje učinke že letos, hkrati pa za akcijo, ki ima dolgoročen pomen, namreč, samoupravno organizirati naš prehranski trg in trajno zagotoviti delavcem redno in ceneno preskrbo z živili. TA

NOVOGORIŠKI SINDIKATI O OSNUTKU PRAVILNIKA O DODELJEVANJU SOLIDARNOSTNIH STANOVANJ

Za vse ne bo nikoli prav, ampak...

Če smo se dogovorili, da bodo solidarni, od tega načela ne smemo odstopiti

Po približnih podatkih trenutno primanjkuje v novogoriški občini okoli 700 stanovanj. Če bi bila vselejva danes, bi lahko z njimi razrešili tudi tiste stanovanjske probleme občanov, zlasti družin z nižjimi osebnimi dohodki, ki se v mnogih

primerih vlečejo že desetletje in celo dlje. Iz analiz sklada za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu občine Nova Gorica tudi izhaja, da bo sklad v naslednjih petih letih z zbranimi „solidarnostnimi“ sredstvi lahko zgradil po približno 50 stanovanj na leto. Samo s tako imenovanimi „solidarnostnimi stanovanji“ naj bi torej v tej občini v naslednjih petih letih razrešili kar dobro tretjino sedanjih stanovanjskih problemov. To nikakor ni malo.

Prva stanovanja bodo vseljiva že naslednje leto. Ena zelo pomembnih „formalnosti“, ki jo je treba urediti dodlej, je pravilnik, po katerem bodo ta stanovanja tudi oddajali v najem. Ze omenjeni sklad je nemara prvi v Sloveniji, zanesljivo pa med prvimi že izoblikoval osnutek tega pravilnika. O njem zdaj, med drugim, že teče javna razprava po delovnih skupnostih novogoriške občine.

Bistvena značilnost te razprave je, da se v vseh primerih, kjer pravilnik predvideva variantne rešitve, po delovnih skupnostih zavzemajo za milejše kriterije za pridobitev stanovanj, zgrajenih s sredstvi sklada za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu občine Nova Gorica. Druga bistvena zahteva delovnih skupnosti pa je, da bi bilo treba pravičnejše ovrednotiti kriterije, ki upravičencem prinašajo večje ali manjše število točk in s tem ugodnejše ali pa slabše mesto na listi pričakovancev stanovanj.

O osnutku tega pravilnika so na svoji zadnji razširjeni seji predsedstva razpravljali tudi novogoriški sindikati. Ker ojm o značilnih, v mnogih primerih tudi močno polemičnih rešitvah, predvidenih z osnutkom tega pravilnika, podrobneje poročali v naslednjih številkah našega lista, bi tokrat zapisali samo

to, da novogoriški sindikati sedanjí osnutek ocenjujejo kot temeljno osnovo za nadaljnjo razpravo in da se v bistvu strinjajo s poprej zapisanimi stališči in pripombami delovnih skupnosti v občini. Pri tem pa so posebej opozorili, da bo končno veljavni pravilnik v vsakem primeru moral ne le izhajati, ampak bo tudi moral konkretno uresničevati načelo solidarnosti vseh delovnih ljudi v občini, neodvisno od tega, kje je kdo zaposlen, v veliki ali v manjši delovni organizaciji. Po sedanjem osnutku, žal, ni tako: ob enakih pogojih bi bili na boljšem tisti prosilci, ki so zaposleni v večjih delovnih organizacijah. Res je, da noben pravilnik ne bo mogel zadovoljiti vseh prosilcev. Vendar pa v konkretnem primeru gre za načelo, od katerega novogoriški sindikati niso pripravljeni odstopiti za nobeno ceno. -mG

MARIBORČANI IN JESENSKI DELOVNI PROGRAM

Razprava o ustavi

„Najpomembnejše delo, ki nas čaka v letošnji jeseni, je organiziranje javne razprave o ustavi in tudi o statutu občine“, nam je povedal Vlado Henigman, tajnik občinskega sindikalnega sveta v Mariboru. „Po- leg tega pa nas čaka še vrsta tekočih zadev, ki so preko poletja nekoli- kanj „zaspale“, sedaj, ko bodo vsi ključni dejavniki spet pri delu, pa bodo morale steči s polno paro. Tu je gradnja stanovanj za delavce, delavska kontrola, spremljanje že začeti- h združenj v mariborskem go- spodarstvu. Analizirali bomo uresni- čevanje ustavnih dopolnil, pred nami so priprave na občne zbornice, reorganizacijo sindikatov, precej se bomo udeleževali pri preskrbi ozimnice in tako naprej.“

Razpravo o ustavnih besedilih bodo v Mariboru po besedah tajnika občinskega sindikalnega sveta združili za obe ustavi, zvezno in republiško ter za statut občine, hkrati pa bodo opravili tudi evidentiranje kandidatov. Javna razprava pa se poveže z nekaterimi drugimi vprašanji, na primer z vprašanjem o delavski kontroli, ki še ni vsepovsod zaživela.

„Jeseni se bomo plenarno pogo- vorili o dosedanjem uresničevanju ustavnih dopolnil. Podatke imamo že pripravljene, pogovarjali pa se bomo o dosedanjem delu in potrebnih ukrepih za pospešitev tam, kjer stvari zastajajo, na nivoju občine in v posameznih sindikalnih organizacijah,“ je dopolnil svoje besede Vlado Henigman.

Dodatno se je pojavila kot velika naloga sindikatov skrb za ozimnico. Če to akcijo tokrat omenimo na kratko, velja več besed posvetiti načrtom sindikatov, da v jesenskem obdobju organizirajo družbenopolitično izobraževanje delegatov, članov delavske kontrole itd. Ta naloga je v okviru uresničevanja ustavnih dopolnil še tolikanj pomembnejša, ker dosedanje znanje delavcev v samoupravi za novo obliko uveljavljanja samoupravnih pravic delavcev ne zadošča več. Izobraževanje bodo sindikati pripravili skupaj z delavsko univerzo in SZDL. To so najpomembnejše naloge mariborskih sindikatov, dela z drugimi vprašanji pa bo seveda tudi na pretek. rb

Ptuj: v ospredju delavska stanovanja

Predsedstvo občinskega sveta ptujskih sindikatov se je pred dnevi sestalo v prostorih svojih „kolegov“ v Ormožu, kar je bila svojevrstna potrditev dobrega sodelovanja sindikalnih delavcev dveh sosednjih obdravskih občin. Sejo je kljub obsežnemu dnevnemu redu uspešno privedel do konca predsednik ObSS Danilo Masten. Predsedstvo je razpravljalo o izhodiščih za sestavo statuta občine Ptuj ter sprejelo akcijski program in začrta naloge sindikatov ob javni razpravi o osnutkih nove zvezne in republiške ustave. Sodeč po načrtih bo javna razprava v občini zaključena do sredine oktobra, ko se bodo že tudi zbrali vsi morebitni predlogi za spremembe ali dopolnitve ustavnih dokumentov.

Izredno pestra in živahna razprava je bila ob imenovanju koordinacijske komisije za usmerjanje in gradnjo delavskih stanovanj, ne zaradi sestava komisije, pač pa zaradi pripomb na nepotrebno zavlačevanje z začetkom gradnje. Povedati je treba, da ta čas leži na posebnem računu v banki blizu deset milijonov dinarjev, namesto da bi vsaj del že bil „vzidan“ v nova stanovanja. Kakor smo slišali, so se ptujski sindikati močno angažirali v

akciji za združevanje sredstev za gradnjo delavskih stanovanj in se tudi v prihodnje ne nameravajo izogibati politični odgovornosti pri uresničevanju sklepov.

V nadaljevanju seje so razpravljali še o bodočem delu kluba gospodarstvenikov in o koristni vlogi, ki bi jo lahko ta klub odigral v prihodnjem razvoju gospodarstva v občini, izmenjali mnenja o družbenem dogovoru o enotnih osnovah kadrovske politike v podravski regiji, pri čemer so še posebno po-

zornost posvetili obveznostim sindikatov pri uresničevanju tega dogovora ter pozdravili zamisel, da bi imeli skupno sejo s predsedstvi ObSS v Velenju in Mozirju.

Na seji so še izvolili delegacijo, ki bosta obiskali pobrateni občini Forli v Italiji in Arandelovac v Srbiji ter dali soglasje k predlogom za podelitev letošnjih plaket „bratstva in prijateljstva“, kar sodi k obliki tesnega sodelovanja s sosednjimi hrvaškimi občinami. I. T.

Pohiteti z dopolnili

Tudi v občini Dravograd so v polnem teku priprave na javno razpravo o osnutkih republiške in zvezne ustave. Izdelan je že program razprave, ki se bo začela prve dni septembra. Med drugim so se odločili za razpravo tudi v samoupravnih in-

teresnih skupnostih, v društvi in strokovnih organizacijah. V organizacijah združenega dela so, podobno kot tudi v krajevnih skupnostih, imenovali posebne odbore za vodenje ustavne razprave.

Ob tem pa na Občinskem sindikalnem svetu Dravograd opozarjajo, da bo treba pohiteti z uresničevanjem delavskih ustavnih dopolnil. Ugotavljajo tudi, da se je večina dislociranih obratov, katerih matične delovne organizacije so v drugih občinah, že organiziralo kot temeljne organizacije združenega dela. Precej počasneje pa poteka uveljavljanje 21. in 22. ustavnega dopolnila v delovnih organizacijah s sedežem v občini Dravograd. (EK)

 brest
pohištvo

Alžir september 1973

**Konferenca neuvrščeni-
nih – dogovor v neza-
držnem procesu eman-
cipacije narodov in dr-
žav**

Že četrtrič se sestajajo predstavniki neuvrščeni dežel, ki bodo v Alžiru od 5. do 8. septembra izmenjali mnenja o domala vseh problemih naše mednarodne skupnosti. Toda ne gre samo za diplomatsko konferenco ali za dogovore državnikov. Konferenca pomeni nov demokratičen stil v mednarodnem sodelovanju, stil, ki je bistveno drugačen od načina, kako so se urejali in se še delno urejajo mednarodni odnosi v svetu. Politika neuvrščeni in njihove akcije imajo svoje temelje v družbenih gibanjih v svetu, ki danes z veliko protislovij, ki so nastajala v zgodovini, delijo svetovno skupnost na skupino močnejših – bogatejših v najširšem smislu in skupino manjših, revnejših, odvisnih. Neuvrščeni ni običajno pacifistično gibanje, niti neka nova doktrina, neuvrščeniost je edina realna alternativa za vse, ki nočejo, da bi v svetu in ljudem vladali kakršni koli monopoli.

Politika neuvrščeniosti ni taktika morda samo nerazvitih dežel. Gre za filozofijo, ki postaja vse bolj tudi last naprednih sil v posameznih družbah, saj pomenita neodvisnost in svoboda na mednarodnem področju tudi pogoj svobode človeka za humanizem v posameznih družbah.

Tudi mednarodno sindikalno gibanje bo na primer na alžirsko konferenco poslalo posebno deklaracijo, v kateri daje priznanje neuvrščeni državam, obenem pa opozarja na številne življenjske probleme delavskega razreda v svetu, ki jih bo treba čimprej razrešiti, da bi lahko vsakomur na naši zemeljski obli zagotovili človeka dostojno življenje. Gibanje dobiva s tem še novo razsežnost, ki potrjuje pravilnost in življenjsko silo te ideje in te politike.

ANDREJ ŠKERLAVAJ

Predsednik RS ZSS na obisku v Bremnu

Na povabilo delavske zbornice je v Bremen odpotovala delegacija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki jo vodi predsednik ing. Janez Barborič. Pogovori, ki jih bo delegacija imela v Bremenu, bodo tekli o sodelovanju na študijskem področju, kjer so možnosti in zanimanje usmerjeni predvsem na krepitev strokovnih

in študijskih stikov med bremensko delavsko zbornico in bremensko univerzo ter našimi sindikalnimi strokovnimi in raziskovalnimi centri. Predstavniki slovenskih sindikatov bodo obiskali tudi nekatere tovarne v bremenski pokrajini, kjer so zaposleni naši delavci, udeležili pa se bodo tudi svečane otvoritve novega iz-

obraževalnega centra.

Stiki med pokrajino oziroma samostojnim hanzeatskim mestom Bremen in SR Slovenijo se ugodno razvijajo že dve leti. Med drugim pričakujemo v Sloveniji tudi obisk predsednika bremenskega senata, nekaj slovenskih podjetij pa že uspešno razvija gospodarsko sodelovanje.

AKTUALNO

Neizkoriščene možnosti sodelovanja

Ko pred vrhom neuvrščeni, ki se bo sestel v Alžiru, ocenjujemo gospodarsko sodelovanje Jugoslavije z drugimi neuvrščeni, razvijajočimi se državami, moramo ugotoviti, da se je izmenjava blaga z omenjenimi državami v zadnjih letih sicer povečala, vendar pa je nazadov njen delež v skupni zunanjetrgovinski izmenjavi Jugoslavije. Žal je sodelovanje Jugoslavije z drugimi neuvrščeni državami prej ko slej omejeno pretežno na trgovino, medtem ko se sodelovanje v proizvodnji, skupnih vlaganjih v industrijske in druge objekte ter z ustanavljanjem mešanih podjetij, v okviru katerih je mogoče poleg blaga in opreme angažirati tudi znanje in tehnologijo, skoraj ni premaknilo z mrtve točke.

Teh ugotovitev ne morejo ublažiti niti nekateri spodbudni podatki, kot na primer o pomoči Jugoslavije razvijajočim se državam na področju usposabljanja kadrov. Kot je pokazala anketa instituta za razvijajoče se države v Zagrebu, so jugoslovanska podjetja doslej usposobila nad 11.000 delavcev, tehnikov, inženirjev in drugih strokovnjakov iz 27 držav v razvoju, a predvsem iz Indije, Indonezije, Alžirije, Gane, Sudana, Zambije, Kenije, Libije, Egipta, Gvineje in Tanzanije. V večini držav so bili tako usposobljeni pretežno delavci iz proizvodnje in industrijski strokovnjaki. Naša podjetja so poleg številnih kvalificiranih delavcev usposobila tudi okrog 250 inženirjev in drugih strokovnjakov, od teh skoraj 90% v Jugoslaviji, okrog 14% pa se jih je šolalo na naših fakultetah in višjih šolah.

Te sicer spodbudne podatke navajamo zato, da bi obenem opozorili na zamujene priložnosti, ki jih sama po sebi ponuja ta sicer nesebična pomoč. Če bi bila namreč ta strokovno-tehnična pomoč dosledneje povezana z našo zunanjetrgovinsko politiko nasproti razvijajočim se državam, tako da bi postala pomemben element njene ekspanzije z izrazitejšo usmeritvijo na izvoz kapitala in tehnologije (kar vsekakor ustreza sedanji stopnji razvitosti naše industrije), bi tako Jugoslavija kot njeni partnerji iz vrst razvijajočih se držav imeli od tega zdaleč večje koristi, kot pa jih lahko pričaku-

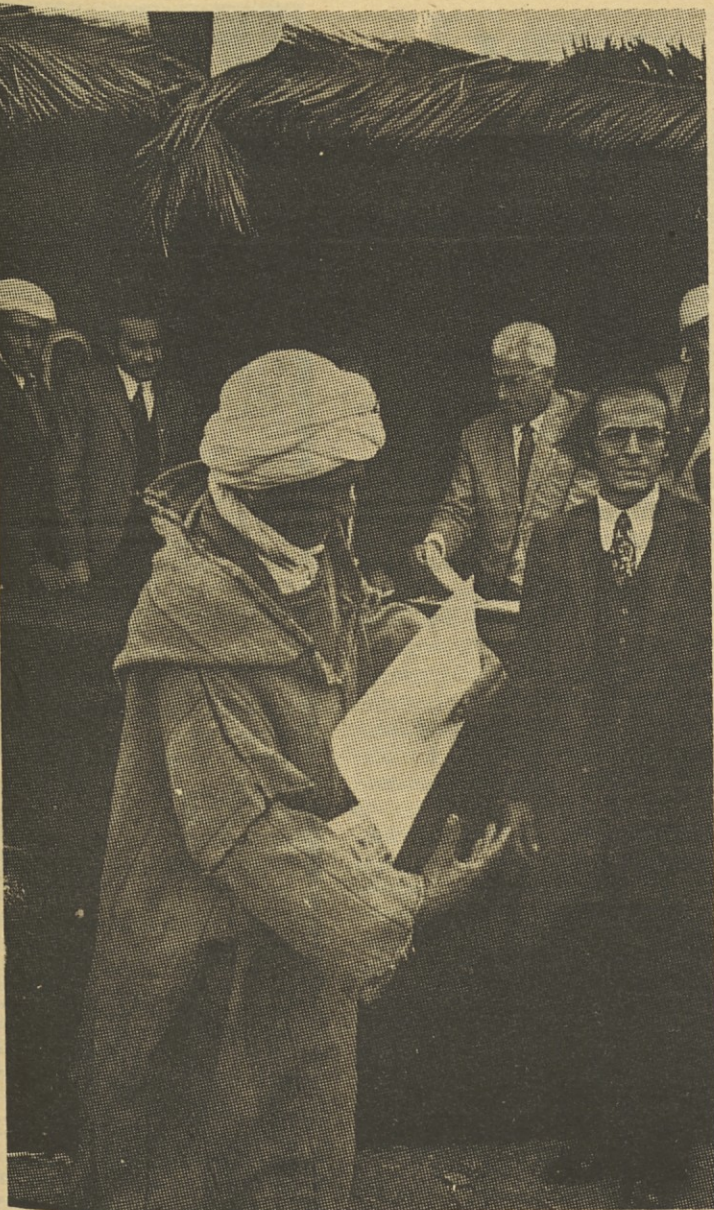
jejo od preproste blagovne izmenjave in tehnične pomoči le v obliki strokovnega usposabljanja kadrov.

Tudi če pogledamo strukturo investicijskih del, ki jih naša podjetja že več let izvajajo v gospodarsko slabše razvitem svetu, se lahko prepričamo, da le-ta ne daje dosti možnosti za trajnejše sodelovanje, a še zlasti ne za posredovanje tehnologije, po kateri bi delali pri nas strokovno usposobljeni delavci in strokovnjaki. Tako smo v drugih neuvrščeni državah gradili oziroma še gradimo luke, opravljamo geološke raziskave in odpiramo rudnike, gradimo energetske objekte in nudimo nekatere projektantske storitve – le v manjšem obsegu nudimo tem državam celotne inženiringe, tako imenovani know-how in licence, skoraj nikoli pa se z njimi ne udeležujemo skupnih vlaganj, ki so osnova dolgoročnega industrijskega sodelovanja. Še več: v okviru takšnih aranžmajev bi zlasti naši veliki industrijski sistemi ter še posebej organizacije, ki projektirajo in gradijo industrijske objekte „pod ključ“, lahko v velikem obsegu plasirale našo strojno opremo, z licencami odstopale našo, jugoslovansko tehnologijo in nanjo – v prid naše strojegradnje in nacionalne industrije sploh – navezovale pri nas usposobljene kadre iz prijateljskih neuvrščeni držav.

Težnje, da bi čimbolj razširili gospodarsko sodelovanje z drugimi neuvrščeni državami spričo omenjenih in drugih neizkoriščeni možnosti ter ugodnih perspektiv, bi tako prenehale biti zgolj „politična parola“, ki jo zdaj še marsikdo presoja kot iluzijo brez možnosti uresničitve.

Nekatera naša velika podjetja, kot npr. ZP „Iskra“, ki si svojega bodočega razvoja ne morejo zamišljati brez izvoza kapitala in tehnologije, so sedanji politični trenutek, ki spodbuja naše gospodarstvo k omenjeni preusmeritvi v sodelovanju z državami v razvoju, doumela kot nujo, tako da akcija, ki je nekaterim izvenela kot parola, postaja del njenega razvojnega programa in bistven element njene ekspanzije, ki jo terjajo Iskrini razviti proizvodni in kadrovski potenciali.

NANDE ŽUŽEK

Alžirija je s svojo herojsko osvobodilno borbo in hudimi žrtvami izvojevala neodvisnost in stopila na težko, vendar samostojno pot skupaj s številnimi mladimi, danes neuvrščeni deželami. Po notranjepolitični konsolidaciji po letu 1965 se je izoblikovala do sledna in neodvisna gospodarska, družbena in zunanjepolitična koncepcija Alžirije, kar je privedlo to prijateljsko deželo med vrsto najbolj dinamičnih neuvrščeni dežel. V težki poti izgradnje alžirnske revolucije je bilo eno najpomembnejših dejanj agrarna reforma, ki je vrnila v roke alžirskih felahov zemljo, ki so jo do tedaj posedovali francoski koloni.

O sodelovanju

DR. ANTON VRATUŠA, podpredsednik ZIS, je v pogovoru z Momčilom Šolajom, urednikom Tanjuga, rekel:

V pripravah na IV. konferenco voditeljev držav in vlad neuvrščeni držav v Alžiru izhaja Jugoslavija iz že doseženih rezultatov dejavnosti neuvrščeni dežel in si prizadeva, v mejah svojih možnosti, prispevati k nadaljnji razširitvi akcij neuvrščeni na raznih področjih mednarodnih odnosov. Za takšno usmeritev je več razlogov. Na področju svetovnih gospodarskih razmerij potekajo zelo globoke strukturne in druge spremembe, ki bodo imele daljnosežne posledice tudi za države v razvoju.

Po drugi strani pa države v razvoju zaradi dosedanjih prizadevanj v razvoju lastnih proizvodnih sil lahko že nastopajo kot mednarodni ekonomski faktor in zanimiv partner, če si bodo še naprej prizadevale okrepiti težnje po združevanju svojih zmogljivosti in sil, zlasti na področju energije, surovin, potencialno pa tudi v kmetijski proizvodnji. Zvezni izvršni svet podpira to usmeritev in zato je nedavno sprejel vrsto ukrepov, da se okrepi in razširi sodelovanje med Jugoslavijo in državami v razvoju, vstevši tudi posebne ukrepe v prid slavijo in razvitem med temi državami. Poleg tega pa posebna komisija zveznega izvršnega sveta dela na področju razširitve sodelovanja v znanosti in tehnologiji, saj je to naša posebna obveznost, ker sta bile Jugoslavija in Alžirija na konferenci zunanjih ministrov določeni za koordinatorja dejavnosti neuvrščeni držav na tem področju, vstevši transfer znanosti in tehnologije.

Jugoslavija – orkester, ki se imenuje samoupravljanje

4 Objavljamo konec članka italijanskega sindikalnega novinarja Massima Ricchija, ki ga je pod naslovom »Jugoslavija – orkester, ki se imenuje samoupravljanje« objavil v sindikalni reviji CISL »Conquiste di lavoro«. Gre za članek enega tistih avtorjev, ki z dokajšnjo mero iskrenega zanimanja obravnavajo naše samoupravljanje

(NADALJEVANJE IZ PREJSNJE ŠTEVILKE)

Politično „posredovanje“, politično upravljanje torej v spopadanju korporativističnih in sektorialističnih interesov pripada še vedno političnim in družbenim silam. To je torišče borbe in ugotavljanja vloge družbenih in političnih sil, ki nastopajo ne le pri „vodenju“ politike, ki jo je določila baza, temveč tudi in predvsem v vmesnih fazah: od prisotnosti v skupščinah do konstituiranja samoupravnih svetov (tako avtor imenuje delavske svete – op. prev.) in pri sklepanju samoupravnih dogovorov in družbenih sporazumov. V teh dneh se pripravljamo, in ko to pišemo, bi moral biti nared, „Kodeks samoupravljalcev“, ki bi ga moralo podpisati 30.000 samoupravnih organov: neka vrsta sodišča in zakona, ne državnega, temveč samoupravnega, ki določa akcijske meje za po-

samezne sektorje, kategorije, določa točne roke in okvire glede uporabe raznih družbenih sporazumov in samoupravnih dogovorov in odločanja o tem. Kodeks predvideva sankcije zoper kršitelje, ostalo pa bodo opravile neposredne izkušnje. To je „dolgoročen“ odgovor, ki hoče zadostiti nujnosti, da se dežela izogne sprostitvi avtonomističnih in korporativističnih teženj, hoče namreč prve usmeriti v sintezo okvirov odločanja, druge pa uskladiti v točni opredelitvi maksimalnih zahtev in interesov vsake posamezne družbene kategorije.

Nedvomno pa je, da to vključuje ponovno opredelitev vloge vrhov v odnosu na bazo, opredelitev funkcij vodilnih in predstavnikiških organizmov v odnosu na „vodenje“ in „zastopane“, ki pa jim je formalno poverjena vsakršna odgovornost odločanja. Uskladitev nasprotujočih si interesov, ki se bodo z večjo „neposredno ude-

ležbo“ v odločanju v bazi neogibno sprostili, bosta morala – tako so nam rekli – opraviti sindikat, kolikor zadeva delavske interese, in partija, kolikor zadeva splošne interese prebivalstva.

Glede na opredelitev te nove strategije se sindikat preureja in znotraj njega teče živahna razprava, tudi v predvidevanju 7. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije, ki bo letos. Nekateri hočejo usmeriti sindikat na vedno večjo sektorizacijo in decentralizacijo njegovih nalog ter struktur, nekateri pa hočejo dati prednost vidiku in vlogi celovitega upravljanja interesov delavcev. „Gre za decentralizacijo – tak se nam zdi, da bi bil možen odgovor in zaključek, ki ga dajejo sindikati – ne pa za delitev dežele. Najti je treba druge oblike udeležbe sindikata, drugačne instrumente za družbeno integracijo dežele, kot so tisti, ki nam jih nudi tradicionalna koncepcija same države, in ki so v pretežni meri le umetni. Družbeni sporazumi so nov politični in družbeni element kohezije države. In v družbenih sporazumih je sindikat prvi, neposredni nosilec in opravilja v tem vlogo primarnega pomena.

Tako bi torej moral igrati ta orkester, dirigirati samemu sebi, se neposredneje upravljati (že) v bližnji bodočnosti. Kakršnikoli naj bodo rezultati in ne glede na pomisleke in dvome, ki se nam vsiljujejo ob tako razčlenjeni in zapleteni stvarnosti, in ki jih ti popotni zapiski niso mogli dokumentirati in registrirati v celoti, bi bilo neodpušljivo ostajati gluhi ob tej „godbi“. Posebej v deželah, kot je naša, kjer iščemo oblike za večjo demokratično udeležbo delovnih ljudi v odločanju. Kakršnikoli naj bodo izidi, pa je nova usmerjenost jugoslovanske preizkušnje pojav, ki nas ne more in ne sme pustiti brezbrizne.

Prevedel STANKO MUROVEC

... v jugoslovanskih sindikatih

SVET ZSJ

OZIMNICA
NA KREDIT

Predstavniki republičkih in pokrajinskih organizacij sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji ter sindikata delavcev družbenih dejavnosti so pred kratkim na skupnem sestanku v Beogradu razpravljali o nalogah, ki jih imajo sindikati v sedanji situaciji, ko življenjski stroški nenehno rastejo. Ker najbolj rastejo cene prehranbenih proizvodov, so udeleženci skupnega sestanka poudarili, da bo treba v najbližjem obdobju posvetiti večjo pozornost sodelovanju proizvodnih in trgovskih delovnih organizacij. To sodelovanje bi bilo treba po njihovem mnenju zasnovati na osnovah samoupravnega sporazumevanja, ki mora imeti trajnejši karakter. Poleg tega so se na seji zavzeli za to, da bi proučili možnost kreditiranja delavskih družin za nabavo ozimnice in drugih prehranbenih artiklov, razen tega pa tudi možnosti prodaje teh proizvodov delavcem po nižjih cenah, tako, kot jih prodajajo v prodaji na debelo.

Izgovori!

Kljub mnogim priporočilom in resolucijam se položaj tržne inšpekcije zelo počasi popravlja, so ugotovili na sestanku glavnih republičkih tržnih inšpektorjev v Beogradu. Na Hrvaškem, na primer, lahko inšpektorji opravljajo le 70 % svojih nalog, saj jih manjka 136, v Srbiji pa ima na stotine občin samo 170 inšpektorjev. Občinske skupščine v Srbiji, in to nobena, niso storile skoraj ničesar, da bi se delo inšpekcijskih služb izboljšalo. Pogosto se dogaja, da prijave ostanje v predalu in da ne uresničujejo zakonskih ukrepov. V reševanju problemov inšpekcijskih služb je čutili tudi vse preveč oklevanja, ki ga opravičujejo s tem, da čakajo na novo ustavo, reorganizacijo uprave itd. Vse to pa niso razlogi, ki bi lahko ustavili razvoj inšpekcij, posebno še, ker je tržišče nemimo in občutljivo, število prekrškov pa nenehno narašča.

Ustavne
razprave
tudi v tujini

V Tuzli je razprava o novih ustavnih spremembah v polnem teku. Pri tem ne gre samo za potrjevanje predloženih dokumentov, temveč za konkretne predloge, ki jih na mnogih sestankih izoblikujejo na osnovi temeljitih razprav. Še posebno pazljivo v razpravah posvečajo temam, kot so minulo delo, skupna vlaganja, solidarnost in socialistični humanizem v zvezi s pomočjo podjetjem, ki se znajdejo v izjemno težkem ekonomskem položaju, o bankah, o družbenem planiranju, o samoupravnih interesnih skupnostih, o delovnih organizacijah posebnega družbenega pomena itd.

Posebno pozornost zasluži pobuda, da bi v razprave o ustavi vključili tudi naše ljudi v inozemstvu. Danes ali jutri se bodo vrnil in prav je, da so tudi oni poučeni o spremembah ustave, pravico imajo zastavljati vprašanja in dajati svoje predloge.

Občinsko konferenco sindikata Tuzle so pooblastili, da organizira razprave o ustavnih spremembah na vseh večjih gradbiščih in v tovarnah v tujini, kjer delajo naši delavci.

Zakaj le boj proti
posledicam?

Lani je gospodarskim organizacijam uspelo povečati trajna obratna sredstva za okrog 10 milijard dinarjev, toda primanjkovalo jim je vsaj trikrat več denarja, po natančnih računih pa celo 90 milijard dinarjev, kolikor bi po predpisih moral znašati celotni obratni kapital jugoslovanskega gospodarstva.

Po novih zakonskih predpisih bodo morale organizacije združenega dela ta primanjkljaj pokriti do konca leta 1975 iz lastnega dohodka ali iz kreditov. Vendar bo že v letošnjem letu znaten del tega primanjkljaja pokrit, v največji meri s konverzijo kreditov, katere učinek bo znašal okrog 11 milijard din. Če bodo tudi poslovne banke, katerim je Narodna banka Jugoslavije odobrila to vsoto, v istem sorazmerju spremenile kratkoročne kredite v dolgoročne – same organizacije združenega dela pa od svojega dohodka izdvojile za obratna sredstva največ, kar zmorejo – bo velik del gospodarstva že letos bolj sproščeno zadihal.

Za mnoge organizacije združenega dela, ki so imele težave z obratnimi sredstvi, bo letošnje leto torej prvo, ko bodo lahko poslovale v proizvodnji in na tržišču brez motenj, ki jih povzročajo pomanjkanje obratnega kapitala. Računi celo kažejo, da se bo – po konverziji in razdelitvi dohodka iz leta 1972 – primanjkljaj obratnih sredstev v največji meri stopil. Nesreča pa je v tem, da je obratni kapital tako razdeljen, da ga imajo eni preveč, drugi pa premalo. Vse to kaže, da so bili prav takšna neugodna struktura obratnih sredstev ter problemi, ki izhajajo iz njihove neenakomerne razdelitve, glavni motivi za spremembe nekaterih zakonov, ka-

terih namen je olajšati položaj organizacij združenega dela, ki nimajo možnosti, da bi izpolnile svoje obveznosti glede trajnih obratnih sredstev.

Kot je znano, bodo poslej lahko organizacije združenega dela porabljale kot trajna obratna sredstva tudi tisti del rezerv, ki se je zbiral na osnovi zakona o omejevanju dohodka od davka in prispevka od gospodarstva in davka na promet. Vsi davki in prispevki, ki prekoračijo določeno mejo, se bodo namreč avtomatično vračali gospodarstvu in se stekali v rezerve.

Tudi zakon o zagotovitvi trajnih obratnih sredstev bo verjetno spremenjen, čeprav je šele začel veljati. Organizacije združenega dela, ki si niso mogle zagotoviti toliko obratnih sredstev, kolikor je zahteval zakon, bodo lahko investirale 20 % amortizacije, obračunane po minimalnih stopnjah po 1. januarju letošnjega leta. Nekaterim prioritetnim panogam pa bo dovoljeno investiranje tudi v višini 50 % amortizacije.

Takšna sprostitev kroženja denarja, kakršno predstavljajo ukrepi za povečanje obratnih sredstev, je nedvomno dokaj učinkovita injekcija za oživitve gospodarske aktivnosti. Kljub temu pa ne odpravlja osnovnega neskladja v našem razvoju – podpopravne produktivnosti dela v nekaterih gospodarskih organizacijah in dejavnostih, ki vleče nazaj tudi uspešne gospodarske organizacije in s tem zavira razvoj celotnega gospodarstva. Zato bi bilo bolj prav, če bi začeli odstranjevati tudi vzroke sedanjih neugodnih gospodarskih razmer, ne pa, da po stari navadi blažimo le njihove posledice.

V. B.

Nepravilnosti pod drobnogledom

Komisija za družbeno nadzorstvo skupščine republike BiH je zbrala podatke o konstituiranju organov delavske kontrole in o prvih izkušnjah njihovega dela. Iz zbranih podatkov je razvidno, da so se delovne organizacije z vso odgovornostjo lotile svojih nalog in da je večina pravočasno opravila vse priprave za organizacijo delavske kontrole. V 625 de-

lovnih organizacijah v BiH so že izbrali komisije in odbore delavske kontrole. V teh organih sodeluje 3.245 delavcev, od teh jih je kar 61 % iz neposredne proizvodnje.

Doslej so organi delavskega nadzorstva v glavnem preverjali stroške službenih potovanj, reprezentance, avtorske honorarje zunanjih sodelavcev itd. Vsekakor so to izdatki, nad kate-

rimi morajo organi delavskega nadzorstva bedeti, vendar so se doslej vse premalo posvetili osnovnim stroškom proizvodnje. V BiH ugotavljajo, da so lani znašali skupni materialni stroški delovnih organizacij te republike 56 milijard dinarjev. Če bi se prihranil samo 1% od teh stroškov, bi bil dohodek večji za 560 milijonov dinarjev. Ali če bi se izkoriščanje kapacitet

povečalo za 10 %, bi bil dohodek v republiki večji za okrog 2 milijardi dinarjev. Razen teh problemov so v BiH ugotovili, da organi delavske kontrole in družbenega nadzorstva redko razpravljajo o vprašanih organizacijah dela, o pogojih za nabavo surovin in repromateriala zlasti iz uvoza (lani so podjetja iz BiH uvozila za 3,2 milijarde dinarjev repromateriala in za več kot milijardo dinarjev opreme), o službenih potovanjih v inozemstvo itd. To pa so stvari, ki so še kako potrebne nadzorstva.

Z njiv v tovarne

Službe za preskrbovanje v velikih delovnih kolektivih bi se morale neposredno povezati s kmetijskimi organizacijami, da bi na ta način lahko delavci prišli do cenejše ozimnice. To je eden najpomembnejših sklepov, ki so jih sprejeli na seji sekretariata Sveta zveze sindikatov Vojvodine. To je tudi ena izmed oblik skrbi za zaščito živ-

ljenjskega standarda delavskih družin, saj bi na ta način lahko ublažili napad visokih cen, ki jih diktirajo trgovci in prekupčevalci. Za tiste delovne organizacije pa, ki so tako majhne, da nimajo svojih služb za preskrbovanje, predlagajo vojvodinski sindikati, naj bi se pravočasno dogovorile s trgovskimi organizacijami, da bi jim zago-

tovile po zmernih cenah ozimnico. To pomeni, da bi plačevali samo najbolj osnovne stroške, seveda pa bi bilo ob tem treba trgovino za to konkretno akcijo osvoboditi dela dajatev.

Vojvodinski sindikati so podudarili, da je treba to akcijo sindikata razumeti kot zelo pomembno in nujno, kar pomeni, da bi bilo treba delavske družine preskrbeti za ozimnico do konca oktobra. Za delavce z nizkimi osebnimi dohodki bi morali poiskati poti, da bi lahko plačali ozimnico v nekaj mesečnih obrokih. V delovnih organizacijah naj bi takim delavcem pomagali s sredstvi iz vzajemne pomoči in s sredstvi skladov skupne porabe, prav gotovo pa bi pri tem morale sodelovati tudi banke.

Koliko
in kje večji
dohodki!

V prvem polletju letošnjega leta je bilo izplačanih za neto osebne dohodke 44.596 mil. dinarjev, kar je 15 % več kot v istem obdobju lani. V BiH so se OD povečali za 23 %, v Črni gori za 15 %, v Hrvaški za 10 %, v Makedoniji za 19 %, v Sloveniji za 13 %, v ožji Srbiji za 16 %, v Vojvodini za 12 % in na Kosovu za 20 %.

Skupaj s Hrvaško in Vojvodino si Slovenija torej deli mesto na dnu lestvice povečane letitve OD.

Dežurstvo
oblika
delavske
kontrole

Samoupravni organi kolektiva Teteks iz Tetovega, ki šteje 4.300 zaposlenih, so na predlog družbenopolitičnih organizacij kolektiva sklenili, da bodo uvedli delavsko dežurstvo. To je doslej pri nas nova oblika delavske kontrole, ki bo delovala v vseh proizvodnih obratih in v vseh izmenah zato, da bi bilo manj kršitev delovne discipline, da bi bila proizvodnja večja in boljša. Sprejeli so že pravilnik o dežurstvu, po katerem je lahko dežurni delavec samo dober delavec, izbirajo pa jih sindikalne organizacije združenega dela. Takrat, ko je delavec dežurn, nosi na rokavu rdeč trak, na katerem piše „dežurni“. V času dežurstva je dolžan, da v posebno knjigo vpiše vse tisto, za kar meni, da je kršitev delovne discipline. Pravna služba podjetja mora na osnovi podatkov dežurnega začeti disciplinski postopek v petih dneh, če so za to podani razlogi. S pravilnikom je tudi urejeno, kakšne sankcije čakajo tiste, ki bodisi neodgovorno opravljajo funkcijo dežurnega bodisi za odgovorne osebe, ki ne začnejo postopka, če so pripombe dežurnih takšne, da huje kršijo delovne dolžnosti.

TE DNI
SO REKLI

BOGOLJUB NEDELJKOVIĆ, predsednik predsedstva Zveze sindikatov Kosova, v intervjuju za list Komunist:

Od leta 1966 do leta 1971 je bilo v družbenem sektorju na Kosovu zgrajenih 1245 stanovanj na leto. V vsem tem obdobju je tempo gradnje pokrilo le 56,5 odstotka planiranih stanovanj. Vendar pa je celotna (družbena in individualna) gradnja stanovanj v istem razdobju izpolnila plan 98,4-odstotno.

Očitno je, da so temeljni problem nezadostna materialna sredstva, ki jih ni lahko najti, zlasti še zato, ker je število zaposlenih na Kosovu dokaj majhno (le osem odstotkov od skupnega števila prebivalstva). Poleg tega so vzroki težav tudi neugodna struktura gospodarstva, nizka produktivnost, poslovanje na meji rentabilnosti ali celo z izgubo itd.

Dovolj je omeniti le tole: če bi za stanovanjsko gradnjo dajali pet odstotkov osebnih dohodkov vseh zaposlenih v pokrajini, bi ta vsota v letu dosegla le 1.500.000 dinarjev. Poprčna cena enega kvadratnega metra stanovanjskega prostora v pokrajini je 2500 dinarjev, kar pomeni, da bi bilo mogoče zgraditi na leto le 1053 dvosobnih stanovanj s 57 kvadratnimi metri površine. Delavec na Kosovu (s poprčnimi osebnimi dohodki 1530 dinarjev) bi moral deset let vlagati celoten osebni dohodek, da bi si pridobil dvosobno stanovanje. Delne rešitve za takšne resne stanovanjske težave so v pridobivanju dopolnilnih sredstev. Akcija za stanovanjsko gradnjo bo uspešna, če se v stanovanjsko politiko vključijo socialni vidik, solidarnost in odločilna vloga delavcev pri dodeljevanju stanovanj. Sindikat si bo močno prizadeval prav za to.

MOMČILO CEMOVIĆ, član ZIS, v izjavi za titograjsko „Pobjedo“:

Dinar še ni bil nikoli bližji konvertibilnosti, kot danes, in to zaradi pozitivnih rezultatov gospodarskih stikov s tujino – kljub dvema razvrednotenjem dinarja, za katera smo se morali v glavnem odločiti, ker se je izčrpala marža, ki smo jo imeli v razmerjih med domačimi in svetovnimi cenami. Dinar se je znašel na pragu konvertibilnosti, še preden so to pričakovali največji optimisti. Prehod na konvertibilni dinar pa bo končan do izteka sedanjega srednjeročnega obdobja.

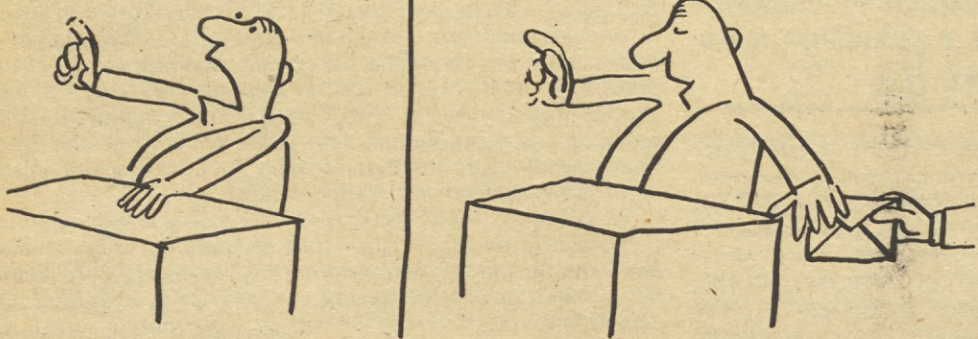
Predvsem gre za popolno spremembo nedavnih tokov v gospodarskih stikih s tujino. Dosegli so največji skok v izvozu, uvoz pa smo namenoma toliko obrzdale, da ni trpela domača proizvodnja. Tako smo prvič ustvarili presežek v tekoči plačilni bilanci in to je bilo izjemno ugodno za vrsto gospodarskih panog in dejavnosti v državi.

Konec leta 1970 je primanjkljaj znašal 320 milijonov dolarjev, devizne rezerve pa okrog 200 milijonov dolarjev. Toda konec leta 1972 je bilo že okrog 250 milijonov dolarjev presežka, deviznih rezerv pa nad 800 milijonov dolarjev.

Do konca leta 1973 bomo dosegli temeljne uspehe na najpomembnejših področjih naše gospodarske politike. Ze zdaj je očitno, da ne bo prišlo do stagnacije proizvodnje in gospodarske dejavnosti. To potrjujejo sedemmesečni rezultati, ki govore, da sprejete naloge uresničujemo, da pa bodo še naprej navzoče nekatere težave, ki jih brez sistemskih rešitev pač ne bomo mogli rešiti. To se nanaša zlasti na naraščanje življenjskih stroškov.

JURIJ LEVIČNIK, generalni direktor IMV Novo mesto, v razgovoru z novinarji „Dela“:

Menim da bomo z novimi ustavnimi spremembami in z vsem, kar bo še sledilo, zagotovili neposreden vpliv neposrednih proizvajalcev v oblikovanju naše ekonomske politike. Pri tem bo treba vsekakor zagotoviti predvsem vpliv tistih naprednih proizvodnih sil, ki so že zdaj pokazale, da so pripravljene nesebično sodelovati pri realiziranju ustavne politike. Koristna je tudi naša orientacija na večje integracije, in sicer predvsem na združitve, ki naj jih pripravijo tista podjetja, ki so že do zdaj dosegla vidne uspehe. Integracije bodo lahko bolj odločno vplivale na kreiranje naše ekonomske politike.

Tovariši, podkupovanje moramo zatreti v kali...

... vsaj v večini primerov...

Hercegnovi: turistični načrt na (zdravilnem) blatu

Presenetljivo je, da so med turisti v Hercegnovem in sploh v Boki Kotorski inozemci v krepki manjšini. V ilustraciji: 10. julija je bilo od 14.427 turistov v hercegnovski občini samo 529 tujcev.

Jedilnica v novem medicinsko rehabilitacijskem centru ima samo hotelske in prav nič „zdravniških“ potez.

„Že v pregovor je prešlo, da smo Slovenci v Črni gori sprejeti še s posebno pozornostjo. V Hercegnovem, nekdanjem oboroženem čuvarju vhoda v Boko Kotorsko, zdaj pa „biseru Boke“, kakor smo se navadili ponujati na krožniku turistične propagande, so nam že kaj kmalu po „dobrodošli pri nas“ pokazali na visok skalnat hrib nad mestom:

„To je Sniježnica. Že ime pove vse. Kakor nalašč za vas Slovence. Lahko bi se hodili k nam tudi smučati in ne samo uživati toplo mediteransko podnebje.“

Seveda nismo govorili v Hercegnovem o snegu. Preveč toplo je bilo in morje prepolno kolcev. Prijetno je bilo poiskati zavetje pod palmami, ki kakor nemi stražarji spremljajo 6 kilometrov dolgo hercegnovsko sprehajališče in — kar zadeva temperaturo — je bilo še za spoznanje bolje v muzeju in v starodavni pravoslavni cerkvi Sv. Arhandjela, kjer hranijo številne darove, ki so jih bokeljski pomorščaki darovali bogu in svetnikom za srečno vrnitev iz viharjev.

saj nas je na pot s svojim letalom DC-9 povabila „Inex-Adria“, da bi nam s praktičnim zgledom demonstrirala prednosti potovanja z letalom na obmorsko letovanje. Vreme nam je šlo pri tem „praktičnem pouku“ na roko, saj smo imeli ves čas „na dlani“ jadransko magistralo, več ali manj zaдушeno s pločevino na štirih kolesih, mi smo bili pa v slabi uri z Brnika na dubrovniškem letališču Čilipi. Resnici na ljubo je treba priznati, da — gledano z bokeljskimi očmi — Čilipi niso samo dubrovniški, saj oddaljenost do Hercegnovega ni bistveno večja.

Seveda je bila — iz razumljivih razlogov — priljubljena tema pogovorov tudi Slovenci in letalski promet. Nekaj zanimivih mnenj iz teh pogovorov smo zapisali že v prejšnji številki DE, tako da bomo tokrat ostali raje v Hercegnovem.

Turisti, ki so se z mestom hercega ob vhodu v Boko srečali še v „starih časih“, bi utegnili biti močno presenečeni. Predvsem bi opazili neprimerno večjo skrb za čistost in ureje-

centru niso računali, da bodo bolniki tako hitro navalili na zdravljenje. Lahko si mislimo, da je ob „soočanju z realnostjo“ prišlo do zanimivih dialogov.

Zdravljenje z zdravilnim blatom pa tudi mineralno vodo Igalko ima v Igalu že lepo tradicijo, vendar pravega vele-razmaha doslej ni bilo. Letos so zgradili za 90 milijonov izredno moderen zdraviliški objekt (za laike: ima nad 10 nadstropij) s 400 ležišči, že prihodnje leto pa bodo z gradnjami nadaljevali, tako da po vsem videzu niso iz trte izvite trditve, da bodo imeli v Hercegnovem medicinski rehabilitacijski center takih dimenzij, da mu ne bo para na Sredozemlju.

Kot zanimivost omenjamo, da naj bi bila cena za domačega gosta (bivanje v hotelu in medicinske storitve) od 120 do 140 dinarjev (seveda na dan), tujci pa bodo morali odšteti tudi blizu 30 dolarjev. Kolikor smo si lahko ogledali novi center in se seznanili z najmodernejšimi napravami, se nam je „inozemski“ cena zdela bliže realnosti kot domača. Sicer pa — cena zdravja navsezadnje le ni samo stvar ekonomike.

IGO TRATNIK

Možem v belih haljah iz Igal je bilo malce neprijetno: „Preveč smo pohiteli z otvoritvijo, nakar so bolniki navalili...“

Nasploh moramo povedati, da nas hercegnovski turistični delavci niso obmetavali z vsiljivo turistično propagando. Raje so se postavili v ponosno in tudi malce otožno držo, češ, pogledajte koliko lepega imamo pri nas, vas pa ni od nikoder. Točneje, premalo vas pride iz Slovenije. Saj res, da smo daleč vsaksebi, vendar...

Za nas, skozi vse leto navajene koncentriranega avtomobilskega prometa, jadranska magistrala ni nič posebnega, Črnogorci v Boki Kotorski pa se še vedno niso odrekli začetrnega šoka, ko so končno tudi v svoji deželi na lastne oči videli in spoznali, kaj pomeni kolona avtomobilov, ki ne zamre ne ponoči ne podnevi. Avtomobili so kajpada poučni v več pogledih. Na njihovi „osnovi“ se lahko rodi tudi naslednje vprašanje: „Če že za Švabe ni daleč do nas, zakaj bi bilo za vas, Slovence?“

Obisk številnega zastopstva slovenskih časopisnih, radijskih in televizijskih hiš v Hercegnovem ni bil prav nič slučajno pod močnim pečatom prometnih vprašanj in odgovorov,

nost naselja (magistrala torej ni prinesla samo večjega števila potrošnikov, temveč je posredno prisilila domačine k večji kvaliteti ponudbe) in pa seveda serijo novih hotelov, od katerih imajo nekateri že kar nebotičniške ambicije. Vprašujemo se lahko, kje se bodo ustavili bokeljski turistični načrti, ki jim denarja morda le primanjkuje, drznosti in širokopoteznosti pa prav gotovo ne.

Duh modernih časov je prav gotovo še najbolj prisoten v razvoju zahodnega obrobja Hercegnovega, v letoviškem in zdraviliškem naselju Igalu. Pred kratkim smo na poseben način zvedeli tudi pri nas za najsoodobnejši medicinski rehabilitacijski center „Dr. Simo Milošević“, ki je, v skoraj dobesednem pomenu besede, postavil svoje temelje in nadaljnji razvoj na blato. Seveda zdravilno. No, Črnogorcem jo je zagodla prevelika naglica, tako da so center navdse slavnostno odprli, ko še niso bila vsa dela gotova. Tako še ni bilo vode in najmodernejših naprav za dostavo zdravilnega blata še niso delovale in podobno, vendar v

PODOBE NAŠEGA ČASA

Najprej je reklo „škrk“, potem je trikrat zapovrstjo „krk“, ni pa reklo, koliko je ura. Tako zdaj ne vem, ali že lahko grem domov, ali ne, ker vratar zapiše vsakogar, kdor prežgodaj gre. Tudi zdaj, ko so dopusti!

— Halo! je iznenada reklo, ko sem hotel odložiti slušalko.

— Ja, jaz sem! je reklo nekoliko drugače. — Kaj bi rad?

Neka linija se je vključila, pomislim. Ni lepo takole na skrivaj pasti radovednosti. Po svetu imajo zaradi prisluškovanja tujih pogovorov velike afere. Odložiti vendar!

Pa ne odložim, ker ima čas in me zanima, kaj ljudi tare.

— Do kdaj pa mislite pri nas navijati, a?

— Ali te kaj moti?

— Seveda me moti! Misliš, da bi te drugače poklical? Bojim se, da segate že malo pregloboko v žep! Vodilne strukture ne bodo prenesle...

— Česa ne bodo prenesle!? Taksa na kubike je menda sprejemljiva, ne?

— Ja, naj bo! Večjega imaš, več plačaš, to je v redu!

— Ali morda davek na osebni dohodek ni? Več zaslužiš, več plačaš! To je menda v redu, ne?

— Je, saj ne rečem... Ampak osnova je nekam niz-

ka, najnižja med republikami...

— Imamo pa mi zato visoke odbitke za družinske člane in to tudi nekaj pomeni. Te moti stabilizacijski davek na dohodek in lanski davek?

— Ne, ta ne, čeprav se nekaj govori o davku na davek, ampak to ni bistveno...

— Kaj pa potlej? Akontacija na letošnji dohodek? Saj jih ljudjem ni treba plačati takoj prvi dan, ko pride položnica...

— Že res, da ne, ampak...

gnali ves denar na dopustu, sedaj ga pa dvigajo za šolo, kurjavo, krompir... Kot vsako leto.

— Dvigajo tudi velike prihranke...

— Tako? Da varčevanje upada?

— Ja!

— Čudno, res čudno! Le zakaj? Ne vidim razloga.

— Zato, ker preveč navijate. Ljudem pohaja volja, da bi mislili na jutri, ko se jim pa denar kar sproti topi v rokah. Kdor ga nima veliko, mu tako nič ne hasne, a tisti, ki so si ga nekaj nabrali, ga nalagajo v karkoli

— A kaj bi ti rad? Da bi dovolili bogatenje? Že tako se je pridobitništvo preveč razpaslo med ljudmi. Kar poglej, do kakšnih premoženjskih razlik smo prišli... — Saj vem, nikar me ne uči! Vsak dan imam opravka z denarjem. Nič ne rečem proti davkom in taksam, ampak preveč ste privili pridnega. Zdej je tako, da lahko dobi večjo plačo tisti, ki je zaposlen v podjetju z izgubo, kot tisti, ki dela v dobrem podjetju. In več zaslužijo v krajih, kjer so življenjski stroški nizki, kot tam, kjer so visoki. Deli se, kakor

Na visoki liniji...

— Mar davek na stanovanjsko lastnino? Pa ne, da imaš hišo? Če si jo gradil na kredit, je ta davek tako in tako le božanje, ne pa palica.

— Ne, nimam hiše. V družbenem stanujem in se da tiste jurje za zdaj še kar dobro prenesti. Bojim pa se, da nas boste kmalu začeli tudi tu stiskati...

— Seveda vas bomo. Vendar ne le vas, ampak vse. Tudi mene bo prizadelo, a kaj hočemo. Nekje je treba dobiti denar za stanovanjsko zidavo, druge poti ni. Kako pa je kaj pri tebi? Kako stojiš?

— Kupček ne raste več; prej bi rekel da kopni...

— Beži! Sicer pa je to sezonski pojav. Ljudje so po-

že, saj se vsak dan kaj podraži.

— O, to pa ni dobro! Nekaj bo nujno treba storiti, da se to popravi. Kaj misliš, kaj? Kaj svetuješ?

— Le kaj me vprašuješ, ko sam dobro veš, kaj! Ni prav, da s tako ihto visite na osebnih dohodkih. Ljudje že tako ne delajo radi; zdaj, ko jih na vseh koncih in krajih odirate, bodo še toliko manj. Boš videl, produktivnost dela bo še bolj padla, saj ni pravega motiva za delo, če moraš plačevati toliko davkov, če kaj zaslužiš in če denar vsak dan manj velja. Še najbolje je, da ležeš v senco in počakaš, kakšne ukrepe boste skuhal, da se bo dalo dihati. Tako jih vse več dela.

se kdo spomni; brez meril in povezave s proizvodnostjo dela. Narobe svet!

— Tako misliš? No, ko pridejo naši z dopusta, bom sprožil o tem razpravo, bom vsaj videl, kaj bodo rekli. Če res dvigajo ljudje denar pri tebi, to ni dobro znamenje.

— Ne, ni! Še nikoli nisimo obviseli tako nizko na grafičnem vlogu in dvigov.

— Pa me še pokliči, če boste drseli navzdol. Boš?

— Seveda te bom!

Reklo je spet škrk in povedalo uro. Štirinajst petinpetdeset. Linija je spet navadna, nizka, nič več zvezna in republiška. Vendar zdaj vsaj vem, kako se nekje računa, da ljudje živijo.

VINKO BLATNIK

OB ZAKLJUČKU
REDAKCIJE

Še enkrat: učiteljske plače

Izobraževalna skupnost SR Slovenije je sklicala sestanek s predstavniki temeljnih izobraževalnih skupnosti (TIS), da bi se dogovorili, kako bodo uskladili osebne dohodke v drugem polletju.

Predstavniki TIS so osvojili predlog izvršnega odbora RIS, da v celoti upoštevajo veljavne samoupravne sporazume in z njimi usklajena enotna merila: tako se bo vrednost točke povečala od 8,47 na 9,52 din; sorazmerno se bo povečala vrednost nadure: 20% masa sredstev za osebne dohodke administrativno-tehničnega osebja se bo nominalno povečala, ker se bo povečala tudi vsota za osebne dohodke prosvetnih delavcev; osvojili so tudi predlog, da bi v skladu s samoupravnim sporazumom učiteljem s srednjo izobrazbo odbijali le 10%. V celoti bo sedanja uskladitev osebnih dohodkov pomenila 10 do 15% povečanje.

Predstavniki TIS pa so opozorili, da ponekod v izračun potrebnih dodatnih sredstev še niso vključili vzgojiteljic v šolskem varstvu. Predlagali so tudi, da skupne komisije čimprej uskladijo samoupravne sporazume za osnovne šole, posebne šole in otroško varstvo, ker so precejšnje razlike.

Da bi zbrali potrebna sredstva, ki bodo okvirno skupno veljala kar 83.534 tisoč din, so se dogovorili, da morajo k temu prispevati res vsi: Zavodi event. prihranke iz časov zamrznitve OD in sredstva iz neobveznih rezervnih skladov; prihranke pa naj bi „postrgale“ tudi TIS in občinske skupščine, zlasti pa prispevale tudi s prerazdelitvijo sredstev v svojih finančnih načrtih; to je izvršni odbor RIS že storil in namenil iz sredstev za modernizacijo pouka 7 milijonov din.

Nekateri so izrazili bojazen, da 20% masa sredstev za osebne dohodke administrativno-tehničnega osebja ne bo zadoščala, da bi se najnižjim kategorijam delavcev popravili osebni dohodki v skladu z družbenim dogovorom. Istočasno pa smo slišali, da so plače ravnateljic po podatkih SDK bile v mnogih primerih nad dovoljeno ravnijo prav v dopolnjevanih temeljnih izobraževalnih skupnostih. Kakšen je torej dejanski odnos med najnižjimi in najvišjimi OD na šolah, bo treba pogledati!

Glede viškov iz avtonomnih finančnih virov, ki naj bi jih izobraževalne skupnosti in družbenopolitične skupnosti namenile po določilu aneksa k družbenemu dogovoru za sanacijo osebnih dohodkov na šolah, pa so mnogi opozarjali, da zvezna zakonodaja še vedno prepoveduje uporabo teh viškov. Denarja bo zmanjkovalo očitno najbolj v Ljubljani (2 milijona) in tudi v Mariboru. Zato je tudi nerazumljivo, da namerava mariborska TIS obračunavati osebne dohodke učiteljev s srednjo izobrazbo brez odbitkov, ki pa jih v višini 10 do 15% samoupravni sporazum predvideva.

RIS je v teh dneh že nakazal sredstva za izplačilo razlik v juliju, avgustu in septembru vsem dopolnjevanim občinam in dogovorili so se, da bodo tudi vse temeljne izobraževalne skupnosti nakazale zavodom te razlike kar najhitreje. S. G.

Ali res dodatna obremenitev?

Gre le za nadaljnji dogovor o tem, v kakšne namene in pod kakšnimi pogoji bodo delovne organizacije združevale 0,5% sredstev, ki so po samoupravnem sporazumu že namenjena izobraževanju

(Nadaljevanje s 1. strani)

SPORNih 0,5%

Listajoč po doslej zbranih pripombah se vsiljuje občutek, da je najbolj sporn predlog, da bi podpisnice sporazuma združevale pri PIS tudi 0,5% sredstev, ki so jih delovne organizacije po samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in OD namenile za izobraževanje. To naj bi omogočalo tej skupnosti, da prevzame skrb tudi za tisto izobraževanje, ki ga doslej izobraževalna skupnost Slovenije ni financirala. To pa so razne delovodske šole, izobraževanje odraslih pa tudi nekatere raziskovalne naloge s področja njihovega strokovnega izobraževanja in seveda stroški poslovanja PIS za gradbeništvo.

Medtem ko nekateri želijo le natančnejši vpogled v to, koliko bi bilo tako dodatno zbranih sredstev in za kaj bi se trošila, drugim in povsem jasno, iz katerega naslova naj bi se zbirala ta dodatna sredstva. Največ pa je seveda tistih, ki trdijo, da tak

predlog pomeni „dodatno obremenitev delovnih organizacij, kar ni v skladu z današnjimi težnjami“.

Tistim, ki terjajo zelo natančen vpogled v tako zbrana sredstva in njihovo potrošnjo, bo seveda treba ustreči!

DODATNE OBREMITIVNE NI!

Tistim, ki jim ni jasno, iz katerega naslova naj bi se zbirala ta dodatna sredstva, kaže znova pojasnjevati. Gre za sredstva, ki jih vse delovne organizacije Slovenije po samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka SPO-RAZUMNO izdajajo za izobraževanje, najmanj v višini 1% od bruto osebnih dohodkov, po sporazumu gradbincev pa v višini 1,5%. Po prvotnem sporazumu so gradbinci v te namene izdajali celo 2,5%. Ne gre torej za nikakršno dodatno obremenitev! Le za predlog, da bi podpisnice sporazuma o posebni izobraževalni skupnosti za gradbeništvo (in kot nekateri

predlagajo tudi za geodezijo) združevale del sredstev, ki jih delovne organizacije direktno namenijo izobraževanju svojih zaposlenih. In sicer naj bi jih združevale za tisto dejavnost, ki je tudi doslej republiška izobraževalna skupnost ni financirala iz avtonomnih virov: izobraževanje odraslih: delovodske šole. Pošteno si moramo priznati, da tega RIS ni financirala, ker pač na področju vzgoje in izobraževanja stalno primankuje denarja, pa tudi zato ne, da bi na to izobraževanje, njegov obseg in vsebino imele delovne organizacije neposreden vpliv. Tega naj bi zdaj uresničevala preko posebnih izobraževalnih skupnosti.

V taki namembnosti seveda nekatere delovne organizacije ne vidijo direktne koristi, kot n. pr. nekatere projektantske organizacije. Nekateri izmed njih so zapisale, da smatrajo, „da je 3,44% prispevek, ki ga vplačujejo v družbene fondе za izobraževanje, dovolj velik, da mora zadoščati za vse oblike izobraževanja. In med njimi je celo neka znanstvena ustanova!“

Resnica je seveda ta, da tolikšna sredstva že zdavnaj več ne zadostujejo za naraščajoči obseg in standard celotnega izobraževanja. Saj je zavoljo potrebe po kadrih in pritiska mladine na strokovne šole potrebno vsako leto odpirati nove oddelke. Naraščanje življenjskih stroškov in materialnih stroškov izobraževanja pa so tokovi izven moči šol, učiteljev, učencev. Saj bo tudi republiška izobraževalna skupnost, da bi financirala letos nove oddelke in uskladila osebne dohodke učiteljev, morala zbrati po poti samoupravnega sporazumevanja z organizacijami združenega dela dodatnih 27.900 tisoč din. Če ne, bo ob koncu leta padla raven celotne dejavnosti. In če že tega ne vedo delovne organizacije gospodarstva in jim je treba to obrazložiti, pa bi to lahko vedela vsaj znanstvena ustanova, ki je sama potrošnik družbenih skladov.

In resnica je še ena. Da so mnoge delovne organizacije, zlasti iz gradbeništva, že doslej trošile za izobraževanje več, kot znašajo sredstva v višini enega in pol odstotka. Da pa je tudi zelo veliko število delovnih or-

ganizacij, kjer je doslej dogovorjeni 1% ostajal delno ali povsem neizkoriščen. Tudi projektantske organizacije, kot slišimo, malo razpisujejo štipendije.

Potem so tu še delovne organizacije, čeravno maloštevilne, kjer menijo, da „bi bili učinkovitejši financiranje v sedanjih obliki iz republiške izobraževalne skupnosti – zaradi večje mase.“ Da nimajo večje možnosti vpliva na trošenje teh sredstev, jih očitno ne moti, ker so to navadno majhne delovne organizacije, ki si pač potreben izšolan kader „odkupijo“.

UTEMELJENA OPOZORILA

Med pripombami k dodatnemu zbiranju 0,5% sredstev pa so tudi utemeljene. Na primer tista o posledicah dolžnostih in pravicah. Navajajo, da so primorska gradbena podjetja morala sama dodatno financirati poklicno šolo v Ajdovščini. Čeprav so prej financirala izgradnjo šolskega centra v Ljubljani, ki sedaj posluje le za podjetja izven primorske regije. Utemeljen je tudi predlog, naj bo delovna organizacija, ki ima ali bo imela svoj izobraževalni center, upravičena do povračila dela sredstev. Ali zahteve, da se delovnim organizacijam, ki morajo svoj kader šolati v sosednji Hrvaški, krijejo ti stroški iz zbranih sredstev. Gre za izobraževanje izolatorskega kadra.

Kot že rečeno, ne gre za nikakršno dodatno obremenjevanje, pač pa za nadaljnje samoupravno sporazumevanje o trošenju dela sredstev delovnih organizacij, ki so ga že po samoupravnem sporazumu namenile izobraževanju. Če seveda niso tega določila podpisale formalno! Gre le za nadaljni dogovor o tem, v kakšne namene in pod kakšnimi pogoji bodo ta sredstva delovne organizacije združevale. S. G.

PTUJ

V Ptujju so se dogovorili, da bodo naposled preuredili že dokaj dolgo trajani delavski dom „Franc Kramberger“. Sindikati, ki upravljajo domom, računajo, da jim bodo člani delovnih kolektivov priskočili na pomoč s prostovoljnimi delom kar bi v precejšnji meri zmanjšali stroške obnove. In ker je stara resnica, da zgledi vlečejo, je predsedstvo ptujskega občinskega sindikata nega sveta sklenilo, da bo opravilo to soboto v domu nekaj udarniških ur.

Za tople poletne dni je Modna hiša pripravila vrsto elegantnih oblek in kompletov, ki bodo prijetno in modno osvežili vsako še tako zahtevno garderobo. Tudi za žene z ne več vitko postavjo v Modni hiši niso pozabili, saj je izbira oblačil za močnejše postavne res pestra in bosta mati in hči zlahka našli sebi primeren model. Nakup v Modni hiši vas ne bo razočaral.

Na široko odpreti vrata!

Pripravljeni so osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi temeljnih vzgojno-izobraževalnih skupnosti in teze za osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi vzgojno-izobraževalne skupnosti SRS ● Gospodarska zbornica in sindikati naj bi v delovnih organizacijah in na zboru podpisnic samoupravnih sporazumov spodbujali razpravo o posebni izobraževalni skupnosti

Tri mesece je minilo, odkar so predstavniki temeljnih izobraževalnih skupnosti na skupnem posvetu določili štiri delovne skupine, ki naj bi pripravile osnovno gradivo za samoupravni sporazum o ustanovitvi temeljne vzgojno-izobraževalne skupnosti. Tako je v okviru TIS Ravne, Ptuj in Murska Sobota nastalo gradivo o solidarnosti v samoupravnih sporazumih; v okviru TIS Kranj in ostalih gorenskih skupnosti so oblikovali gradivo o delegatskem načelu pri sestavi in delovanju skupnosti; v okviru skupnosti Novega mesta in ostalih TIS Dolenjske so oblikovali gradivo o financiranju; le delovna skupina TIS Ljubljane in TIS Kopra svojih predlogov o združevanju TIS in povezavi z občinsko skupščino še nista dokončno oblikovali.

Na zadnjem sestanku predstavnikov TIS konec avgusta pa so bili obveščeni, da je zdaj že pripravljen osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi temeljne vzgojno-izobraževalne skupnosti; pa tudi teze za osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi vzgojno-izobraževalne skupnosti SRS. Prvega je pripravila skupna delovna skupina temeljnih izobraževalnih skupnosti, drugo pa delovna skupina strokovne službe RIS. Izvršni odbor republiške iz-

obraževalne skupnosti je že pred štirinajstimi dnevi obravnaval obe gradivi, pa tudi poročilo o delu odborov za izobraževanje kadrov za posamezne panoge, in sicer prav tako v zvezi s pripravami na ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti. Zavzel se je predvsem za to, da se nadaljnja razprava o pripravljene gradivo ne zapira več v ozke delovne skupine, temveč da se razvije v široko javno razpravo, kljub nekaterim odprtim vprašanjem, ali tudi prav zaradi njih. Predlagali bodo skupščini SRS, da bi javno razpravo o nadaljnjem razvoju vzgoje in izobraževanja v SRS smiselno združili z javno razpravo tako o novem zakonu o izobraževalnih skupnostih kot z doslej pripravljenimi predlogi za pripravo samoupravnih aktov o vzgojno-izobraževalnih skupnostih. Dejstvo je namreč, da o vseh teh vprašanjih, medsebojno povezanih, na terenu že mnogo razpravljajo, iščejo različne rešitve in različnost rešitev bo tudi ob mnogih vprašanjih treba dopustiti. Razpravo je treba le še bolj organizirati in

ji ponuditi v presojo tudi to, kar je bilo pripravljene s skupnimi napori, pa čeprav je tudi v teh predlogih še mnogo nedorečenega. Zlasti v pogledu delegatskega sistema. Menijo, da bi tudi pri nas morali razmisliti o tem, če ne kaže delegatska razmerja uzakoniti za vse interesne skupnosti, tako kot so to npr. storili v SR BiH.

Še posebej je bilo poudarjeno, da delo pri ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti v republiki ni dovolj koordinirano. Rešitve so še vedno parcialne, zamisel ni celovita. Kako se bodo TOZD povezovale zaradi skupnih izobraževalnih interesov, namreč ni mogoče načrtovati brez zainteresiranih panog.

Še vedno obstaja v Sloveniji le ena posebna izobraževalna skupnost za gozdarstvo, čeprav potekajo priprave res tudi v črni metalurgiji, železniškem prometu, gradbeništvu, lesarski industriji, pomorstvu, trgovini, gostinstvu, kmetijstvu ter v grafiki in industriji papirja. Izvršni odbor RIS meni, da bi gospodarska zbornica SRS morala spodbuditi še nekatere druge panoge. Razpravo o ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti pa naj bi spodbudili tudi na zborih podpisnic samoupravnih sporazumov, kar bi lahko storili sindikati s. g.

7 ZAPISKI S POTI PO NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Veliko možnosti — tudi »sposojena« babica

Zaradi velike zaposlenosti žensk (53% od vseh zaposlenih) posvečajo v nemški demokratični republiki veliko skrb varstvu in vzgoji otrok. V vseh stanovanjskih naseljih — ponekod pa tudi ob večjih podjetjih, gradijo obvezno tudi ustanove za varstvo otrok: otroške jasli, v katerih je vključenih 50% otrok od enega do treh let starosti, in otroške vrce, v katere je vključenih 80% predšolskih otrok. Otroške ustanove prilagajajo delovni čas življenjskim in delovnim pogojem delavk. Razen dnevnega varstva lahko matere, ki stanujejo v oddaljenejših naseljih, oddajo otroke tudi v tedensko varstvo.

Poleg teh klasičnih oblik otroškega varstva pa uvajajo tudi druge možnosti za varstvo otrok zaposlenih staršev. Ena od teh so tzv. hoteli za otroke. Vanje lahko oddajo starši v varstvo svojega otroka za en dan ali za ves teden, če so npr. dalj časa službeno odsotni, ali če zaradi drugih obveznosti oz. bolezni ne morejo sami skrbeti za njihovo varstvo in vzgojo. Posebno službo za občasno varstvo otrok pa imajo organizirano v okviru društev upokojevcev. (Ta društva so tudi sicer zelo delavna — njihovi člani se udeležujejo na najrazličnejših področjih, zlasti na socialnem). V okviru pomoči za varstvo otrok si starši preko društva upokojevcev npr.

lahko „sposodijo“ babico, ki bo ostala pri otroku zvečer, ko grede starši v gledališče ali na sestanek. Babica skrbi za majhne otroke, če gre mati v bolnišnico ali če zbolijo otrok in ne more iti v otroški vrtec. Pomoč, ki jo nudijo društva upokojevcev staršem, je brezplačna. Najbolj prizadevni in delovni člani dobe od društva ob raznih praznikih ali osebnih jubilejih le simbolična darila oziroma nagrade.

Tako organizirana skrb za varstvo in vzgojo otrok omogoča zaposlenim staršem — zlasti tudi materam, da se lahko polno posvečajo delu in da se tudi enakopravno udeležujejo v političnem in kulturnem življenju.

TILKA BLAHA

PROIZVODNI USPEHI TOVARNE GOSPODINJSKE OPREME »GORENJE« VELENJE

V šestih mesecih skoraj milijon izdelkov

V Gorenju bodo letos, kot računajo, dosegli okrog 2 milijardi 200 milijonov dinarjev celotnega dohodka, od tega bo približno četrtino realizacije od prodaje izdelkov na tuje

V obratih Tovarne gospodinjske opreme Gorenje v Velenju in Nazarjih so izdelali v letošnjem prvem polletju 988.500 štedilnikov, pralnih strojev, hladilnikov, televizijskih sprejemnikov, kuhinjskih elementov in zmrzovalnih skrinj ter malih gospodinjskih aparatov. Vrednost proizvodnje, dosežene v prvih šestih mesecih, nekoliko zaostaja za planskimi predvidevanji, in to tudi zaradi težav pri prodaji izdelkov na domačem tržišču. V drugih jugoslovanskih republikah namreč že nekaj časa ni bilo mogoče dobiti izdelkov Gorenja na posojilo, ker so banke kreditirale proizvajalce, ne pa trgovino. Zdaj je Ljubljanska banka zagotovila nekaj denarja za posojilo trgovski mreži v drugih republikah za prodajo izdelkov Gorenja, zaradi česar pričakujejo povečanje prodaje tudi na domačem tržišču. Ob tem, ko je prodaja na domačem tržišču, tudi zaradi znatnega povečanja proizvodnje, nekoliko nazadovala, pa se je precej pove-

čal izvoz. Gorenje je v prvem polletju prodalo na tuje za 11 milijonov dolarjev izdelkov, kar je za petino več kot leto dni prej.

V Tovarni gospodinjske opreme Gorenje Velenje računajo, da bodo letos dosegli okrog 2 milijardi 200 milijonov dinarjev celotnega dohodka, od tega približno eno četrtino s prodajo izdelkov na tuje. V drugem polletju namreč računajo tako z večjo prodajo izdelkov doma kot s povečanim izvozom, saj je povpraševanje še posebej veliko

po hladilnikih, televizijskih sprejemnikih in nekaterih malih gospodinjskih aparatih.

Sicer pa so v velenjski Tovarni gospodinjske opreme Gorenje že v polnem teku priprave na gospodarjenje v letu 1974, ko bodo poslali na tržišče več novih vrst pralnih strojev, štedilnikov ter televizijskih sprejemnikov, prav tako pa tudi nekatere druge izdelke, od katerih jih bodo nekaj že predstavili na jesenskem mednarodnem zagrebškem velesejmu. (vš)

CELJE

Industrijska proizvodnja v celjski občini v letošnjih sedmih mesecih še ni dosegla predvidene stopnje rasti, kljub temu da so rezultati za 9,7 odstotka večji kot v istem obdobju preteklo leto. Največji porast je zaslediti v grafični industriji, kjer so predvidevanja presežili za 46,5 odstotka. Najslabše pa je v kovinski industriji.

Ob vsem tem pa je pomemben tudi podatek, da pada število zaposlenih. Tako je v mesecu juliju znova nekoliko upadlo število zaposlenih. Kljub upadanju pa je v celoti še vedno preseženo povprečno število zaposlenih v primerjavi z lanskoletnim obdobjem za 3,4 odstotka.

Za ocenjevanje gospodarstva v celjski občini so pomembni tudi podatki o osebnih dohodkih. Po junjskih podatkih je vrstni red glede na višino osebnih dohodkov naslednji: gozdarstvo 2282 din, trgovina 2159 din, promet 2102 din, obrt 2085 din, industrija 2018 din, kmetijstvo 1974 din, gradbeništvo 1897 din, komunala 1886 din in gostinstvo 1884 din.

Nova žirovska tovarna

Razmah proizvodnje etiket ● Boljši delovni pogoji zaposlenih

V Žireh so preteklo nedeljo odprli nove prostore podjetja Etiketa, ki so precejšnjega pomena za nadaljnji gospodarski razvoj tega kraja. Zanimanje za

izdelke te delovne organizacije je namreč izredno veliko, prav neprimerni prostori pa so ji onemogočili, da se razvija v skladu s potrebami in možnostmi.

To podjetje je začelo z novo dejavnostjo v tedaj skoraj izključno čevljarskih Žireh pred 14 leti, ko je majhna skupina domačinov v navdse skromnih pogojih zastavila s proizvodnjo preprostih trakov. Danes kolektiv zaposluje 130 delavcev, ki bodo v tem letu izdelali za 17 milijonov dinarjev različnih eti-

ket, od papirnih, tekstilnih do plastičnih. Letošnja proizvodnja bo večja od lanske skoraj za polovico in precej na račun nove tovarne, s katero je podjetje znatno izboljšalo delovne pogoje in povečalo svoje zmogljivosti.

Ta pomembna gospodarska pridobitev je bila vključena v nedeljsko praznovanje 30-letnice osvoboditve Žirov, 30-letnice prvega narodnoosvobodilnega odbora ter 29-letnice ustanovitve jurišnega bataljona 31. divizije.

V Delamarisu pet TOZD

Javna razprava o predlogu samoupravnega sporazuma do konca septembra

V izolskem Delamarisu poteka javna razprava o predlogu samoupravnega sporazuma o združitvi dela in sredstev in ureditvi medsebojnih razmerij med bodočimi temeljnimi organizacijami združenega dela. Predlog sporazuma je pripravila komisija za ustanovitev temeljnih organizacij skupaj z delegati kolektiva. Predlagajo pet temeljnih organizacij združenega dela: Iris, Argo, Pločevinka, Riba in Skupne službe. Ena izmed najpomembnejših skupnih vezi med njimi bo letni plan in plan razvoja podjetja. Pri njunem sprejemanju bo potrebna soglasnost vseh temeljnih organizacij.

Zanimiva so v sporazumu določila glede investicij. Te bodo morale prispevati k skladnemu razvoju vseh temeljnih organizacij, zagotovljena bo morala biti varnost haložbe in sredstva se bodo morala čim hitreje vrniti. Samoupravljanje bo organi-

zirano tako, da bodo o najbolj bistvenih vprašanjih odločali delavci na zboru, o drugih stvarih pa delavski svet in komisije. Arbitraža, ki bo reševala morebitna sporna vprašanja, bodo sestavljali delegati in predstavniki delavskega sveta. Glede delavske kontrole pa sporazum predlaga, naj bi pri svojem delu po-

leg formalno pravnih predpisov upoštevala tudi splošno moralno politično norme.

Javno razpravo o samoupravnem sporazumu nameravajo v Delamarisu končati prihodnji mesec, nakar bi oktobra podpisali sporazum, novembra pa izvolili nove samoupravne organe. SREČKO KAVČIČ

URESNIČEVANJE USTAVNIH DOPOLNIL V TRBOVELJSKI STROJNI TOVARNI

Sporazum oktobra

Na minulih zborih delovnih ljudi so zaposleni v Strojni tovarni osvojili predlog skupne komisije, naj bi v tej delovni organizaciji ustanovili TOZD tovarno strojev, tovarno orodja, tovarno konstrukcij in izobra-

ževalni center. S tem je pri kraju prva etapa uresničevanja 21. in 22. ustavnega dopolnila. V Strojni tovarni ugotavljajo, da je ustanovitev štirih TOZD najprimernejša rešitev, kar bo zagotavljalo tudi vsem zaposlenim resnično uveljavljanje v združenem delu.

Samoupravni sporazum o povezanju temeljnih organizacij združenega dela v Strojno tovarno Trbovlje bodo slovesno podpisali oktobra, ko bo ta 1200-članski kolektiv praznoval 25-letnico obstoja podjetja. Ob tej priložnosti bodo ocenili vsa prizadevanja za uveljavljanje delavskih ustavnih dopolnil v tovarni, posebej pa nameravajo spregovoriti o nadaljnjem razvoju podjetja oziroma vseh štirih temeljnih organizacij združenega dela, spričo tega, da se tovarna preusmerja in prehaja na uresničevanje novega programa. Do 25. oktobra bodo v podjetju pripravili tudi vse samoupravne akte in dokumente, posebej pa analizo sedanjega ekonomskega položaja podjetja. —m—

Visoko proizvodnjo v Gorenju omogoča sodobna oprema, stimulatno nagrajevanje in delovna prizadevnost zaposlenih

VEČ KOT 91 % VSEH ZAPOSLENIH V INDUSTRIJI OSEBNIH ZAŠČITNIH SREDSTEV »PREVENT« SLOVENJ GRADEC SE JE NA REFERENDUMU ODLOČILO ZA VKLJUČITEV V MODNO KONFEKCIJO »TOPER« CELJE

Z združitvijo hitrejši razvoj

V slovenjgraški Industriji osebnih zaščitnih sredstev »Prevent« so imeli minuli teden referendum, na katerem so zaposleni glasovali o združitvi z Modno konfekcijo »Toper« Celje. Večina zaposlenih, to je nekaj več kot 91 %, se je odločila za »Z«. To pravzaprav niti ni presenetljivo. Slovenjgraški »Prevent« že nekaj mesecev dokaj uspešno poslovno tehnično sodeluje s »Toprom«. V obratu v Mislnji izdelujejo športno konfekcijo, uspešno se odvija sodelovanje strokovnih služb, sicer pa Slovenjgraščani aktivno sodelujejo tudi že pri pripravi samoupravnega sporazuma.

Od novega leta naprej bo zdaj Industrija osebnih zaščitnih sredstev »Prevent« Slovenj Gradec temeljna organizacija združenega dela v okviru Modne konfekcije »Toper« Celje. Z

uspešnim referendumom si je 260-članska delovna skupnost »Preventa« dokončno zagotovila potreben denar (okrog 13 milijonov dinarjev) za izvedbo programa sanacije in preusmerjanja proizvodnje. Sredstva so zagotovili Sklad republiških skupnih rezerv, Ljubljanska banka — podružnica Slovenj Gradec, občinski sklad skupnih rezerv Slovenj Gradec, Modna konfekcija »Toper« Celje in Komunalni zavod za zaposlovanje Velenje. Denar bodo porabili tako za investicije kot za okrepitev obratnih sredstev in za preusmerjanje oz. prekvalifikacijo zaposlenih.

Po končani sanaciji in preusmerjanju proizvodnje bodo v obratu v Slovenj Gradcu, za katera bodo v industrijski coni zgradili novo proizvodno dvorano, izdelovali usnjeno konfek-

cijo in zaščitne rokavice. V Mislnji pa bodo v celoti opustili obstoječi proizvodni program. Po adaptaciji obstoječih prostorov obrata, dela so predvidena za mesec september, bodo namestili 25 novih specialnih šivalnih avtomatov ter montirali likalne naprave, proizvajali pa bodo v prihodnje samo športno konfekcijo, in sicer po programu Mc Gregor, s katerim že sodeluje celjski »Toper«.

Delovni skupnosti Industrije osebnih zaščitnih sredstev »Prevent« Slovenj Gradec, ki bo letos ustvarila okrog 36 milijonov din realizacije, za prihodnje leto pa jo načrtujejo že najmanj v višini 42 milijonov dinarjev, se obeta v prihodnje zanesljivejši razvoj, zaposlenim pa zagotovo tudi večja socialna varnost, prav tako pa tudi višji osebni in družbeni standard. (An)

Za boljše delovne pogoje

Gorenjska oblačila kmalu v novih prostorih

Nenehen razvoj, ki je kolektiv Gorenjskih oblačil privedel od skromne uslužnostne šivalnice do najmodobnejše organizirane industrijske proizvodnje ženske konfekcije, je vse bolj terjal ureditev ustreznih delovnih prostorov. Podjetje ima sedaj delavnice in skladišča v Kranju kar na sedmih krajih, kar mu onemogoča najbolj smotrno razporeditev dela in zmanjšuje učinke sicer zelo visoke delovne storilnosti.

Dolgeletne priprave na gradnjo novih prostorov bodo zaključene ob koncu tega leta, ko bo na Zlatem polju v Kranju dograjena tovarna s površino 5600 kvadratnih metrov. Veljala bo 20 milijonov dinarjev, ki jih je kolektiv v celoti zbral sam, brez pomoči bančnih posojil. Gorenjska oblačila bodo

tu združila vse delavnice in vsa skladišča, ki jih imajo po Kranju, z dodatno opremo pa bodo število delovnih mest povečali še za 80, tako da bo v tovarni v dveh izmenah zaposlenih 250 delavcev.

Letna vrednost proizvodnje Gorenjskih oblačil sedaj dosega 50 milijonov dinarjev, v novih prostorih pa se bo lahko povečala še za polovico. S tem si bo podjetje pridobilo tudi možnost za izdatnejše vključevanje v mednarodno delitev dela. Konfekcija za tuje odjemalce sedaj predstavlja približno petino njihove proizvodnje, vendar so možnosti za izvoz še znatno večje.

Po ureditvi delovnih pogojev v Kranju nameravajo Gorenjska oblačila graditi nove delovne prostore še za svoj obrat na Jesenicah. Imeli bodo površino 2000 kvadratnih metrov, graditi

pa jih nameravajo prihodnje leto. M. S.

Pred volitvami v samoupravne organe

Centralni delavski svet Rudnika lignita Velenje je na svečani seji, ko je bil podpisan samoupravni sporazum o združenju temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo Rudnik lignita Velenje, tudi sklenil, da je treba v mesecu septembru opraviti volitve novih članov organov upravljanja in organov delavskega nadzora.

Zdaj je določeno, da bodo v velenjskem premogovniku volili

člane samoupravnih organov 12. septembra. V svet delegatov delovne organizacije bodo volili 30 članov, v delavske svete TOZD bodo skupaj izvolili 105 članov (delavski sveti bodo šteli od 10 do 30 članov), v osrednji organ delavske kontrole 5 članov ter v organe delavske kontrole v TOZD skupaj 23 članov (ti organi bodo imeli od 3 do 5 članov).

V kadrovskih pripravah na volitve novih članov samo-

upravnih organov čakajo družbeno-politične organizacije rudnika odgovorne naloge. Poskrbeti morajo za kar najbolj dosledno izpeljavo kandidacijskega postopka in zagotoviti, da bodo prišli na kandidatne liste res najsposobnejši in najboljši člani delovne skupnosti. Predvolilni postopek bo zaključen najpозnejše 2. septembra, ko morajo biti zbrane tudi že vse kandidatne liste. (vš)

Komentatorjev stolpec

KAKO DELITI DOHODEK?

V zadnjem času, ko povsod po državi odmrzujejo osebne dohodke zaposlenim v negospodarskih dejavnostih, vse bolj prevladuje spoznanje, da so samoupravni dogovori mnogo bolj učinkoviti ukrep za zadrževanje osebnih prejemkov v ekonomsko dovoljenih okvirih kot pa administrativno omejevanje delitve. Vendar stari odnosi v gospodarstvu in drugih dejavnostih tudi v procesu samoupravnega dogovarjanja vsiljujejo načelo, naj višja stopnja izobrazbe avtomatično poveča tudi osebni dohodek, ne glede na resnične delovne učinke. Iz tega se poraja tudi vsesplošno prizadevanje zaposlenih, da bi za vsako ceno dosegli „višji položaj“ v proizvodnji in družbi s pomočjo diplome. Pri delitvi osebnega dohodka prevladuje torej v mnogih delovnih organizacijah še vedno sistem formalnega vrednotenja dela in tako je vse manj takšnih delovnih mest, za katera bi veljalo tudi merjenje delovnega učinka.

Za takšne razmere v delitvi so krive različne okoliščine. Razumljivo je, da bo delovna organizacija, ki jo je sistem splošne družbene delitve dohodka prisilil v boj celo za enostavno reprodukcijo, v notranji delitvi opustila norme, premije, akorde in druga merila vrednotenja ter se vrnila k sistemu plač in skoraj režijskemu ugotavljanju cene delovne sile. Sama je v meznem razmerju do splošnega sistema delitve, zato bo to razmerje prenesla in uveljavila tudi v notranji delitvi dohodka. Vsako sodobno podjetje pa mora uporabljati sistem norm, premij in akordov, če želi dosežati dobre gospodarske rezultate. Razen tega mora pri nas meritev dela vključiti tudi prispevek posameznikovega dela k celotnemu dohodku, torej tudi minulo delo. Vendar takšen sistem merjenja dela še ni razvit, zato se v delovnih kolektivih pojavlja značilno protislovje: tehnokratske skupine v podjetju skoraj nimajo odgovornosti za upravljanje s sredstvi v proizvodnji, zato pa imajo še vedno monopol nad minulim delom; delavci, ki postajajo odgovorni za razširjeno reprodukcijo, pa še nimajo dejanskih pravic nad celotno delitvijo dohodka. Dohodek kot motiv za dobro samoupravno gospodarjenje se še ni uveljavil, zato tudi takšne težave s klasičnimi načini vpeljevale odgovornosti in spodbude. Norme in akordi v samoupravni organizaciji pa ne morejo biti učinkoviti, če se nanašajo le na živo delo. Delavci imajo občutek, da jim vodstvo podjetja ponovno vsiljuje vlogo meznih delavcev, zato so alergični na norme. Samoupravni dohodek ne dovoljuje, da bi osebne dohodke povezali le z živim delom; nasprotno, težišče delitve je prav na minulem delu.

In kako praktično povezati osebne dohodke z minulim delom, če vemo, da se moramo izogniti privatizaciji dohodka?

Poiskati odgovor na to vprašanje je povsem nova naloga za analitične, razvojne in druge organizacije v organizacijah združenega dela, ki pa jim marsikje niso kos. Pred to novo nalogo so postavljeni zlasti direktorji in drugi vodilni delavci, ki so nedvomno tudi strokovno najbolj usposobljeni za njeno uresničitev. Doživljali bodo poraz za porazom, če se ne bodo v celoti vključili v graditev novega sistema organizacije dela, takšnega sistema, v katerem bo na prvem mestu delovni človek s pravico, da odloča o rezultatih svojega sedanjega in minulega dela.

VINKO BLATNIK

VINSKI SEJEM NA GR
LE NI SAMO FOLKLORA

Ko to pišemo, se urice vinskega sejma počasi iztekajo. Pač na veliko žalost prenekateriga Slovenca, ki smo mu — ne vemo, ali bolj „po občutku“ ali na osnovi znanstveno političnih analiz — na kožo nalepili izjavo, da je vinski sejem na Gospodarskem razstavišču prav tak kot vsi ostali sejmi — torej predvsem za draženje potrošniških apetitov poprečnega državljana — vendar je v njem kljub vsemu „nekaj več“. Državljanstvo pravico si je celo že priborila šala, da bomo Slovenci vinski sejem sčasoma proglasili za državni praznik.

Vodstvo razstavišča seveda nima nič proti taki reklami, vendar je samo dovolj pametno, da se zaveda, kako od slovesa ni moč živeti v nedogled. Vinski sejem (ne mislimo letošnjega, temveč nasploh kot manifestacija, ki se vztrajno ponavlja že skoraj dve desetletji) se je počasi postaral in zgublja na začetnem magnetizmu. Organizatorjem vse bolj prihaja pred oči spoznanje, da bo treba pripraviti nekaj novega in svežega. Po vsej verjetnosti jih v nujnost sprememb prepričujejo tudi pogovori z razstavljalci, ki s sejemom v sedanji obliki niso pretirano zadovoljni. Točneje, so zadovoljni z njim ravno toliko, da vedo, kako na njem ne smejo manjkati, če kaj dajo na svoje proizvajalsko ime, vendar imajo — ne vsem na oči, temveč zadaj, za kulisami razstavnih paviljonov — svoje pripombe, ki bi jih kazalo upoštevati.

Poglaviti očitek strokovnjakov in (specializiranih) obiskovalcev pa tako ali tako ni skrivnost: sejem ima kot velika mednarodna prireditev sicer veliko propagandno in psihološko moč, vendar je dokaj zanemarljivo, da bi vplival na obiskovalca vzgojno — prosvetlensko, skratka da ne bi bil samo propagandist pitja alkohola, temveč kulturnega in zmernega pitja. Očitek, ki ima prav gotovo še poseben zven in družbeno veljavo ob vse večjem razmahu avtomobilizma in rasto-

čem številu prometnih nesreč, kjer je alkohol glavni krivec.

Po vsem videzu in tudi napovedih organizatorjev se bo prihodnje leto — za 20. obletnico vinskega sejma — že marsikaj obrnilo na bolje. Sejem naj bi postal vinogradniško vinski, s poudarkom na vinogradništvu. Organizirali bodo strokovna posvetovanja, informativne sestanke in predstavili najnovejšo mehanizacijo, ki jo bodo vinogradniki lahko tudi kupili.

Naj bo dovolj besed o sejemu, ki ga še ni. Spregovorimo raje o sadnih sokovih ki so — vsaj v psihološkem pogledu — zastavljeni, saj je „vinski“ del v vseh možganih, brezalkoholni del naj bi bil pa bolj „za otroke“. Resnici na ljubo pa je treba priznati, da so proizvajalci sadnih sokov manj konservativni in ležerni od „vinarjev“ v iskanju novih proizvodov in novih poti do potrošnika. Letos je spet zgovoren primer „Fructal — Alko“, ki si je upal priti na

sejem s sokovi iz zelenjave. „Kakšen je odziv vaših poslovnih partnerjev?“ smo vprašali vodjo prodajnega analitskega centra „Fructal — Alko“ LOJZETA DRENIKA. „Vam je sejem navrgel kakšne poslovne uspehe?“

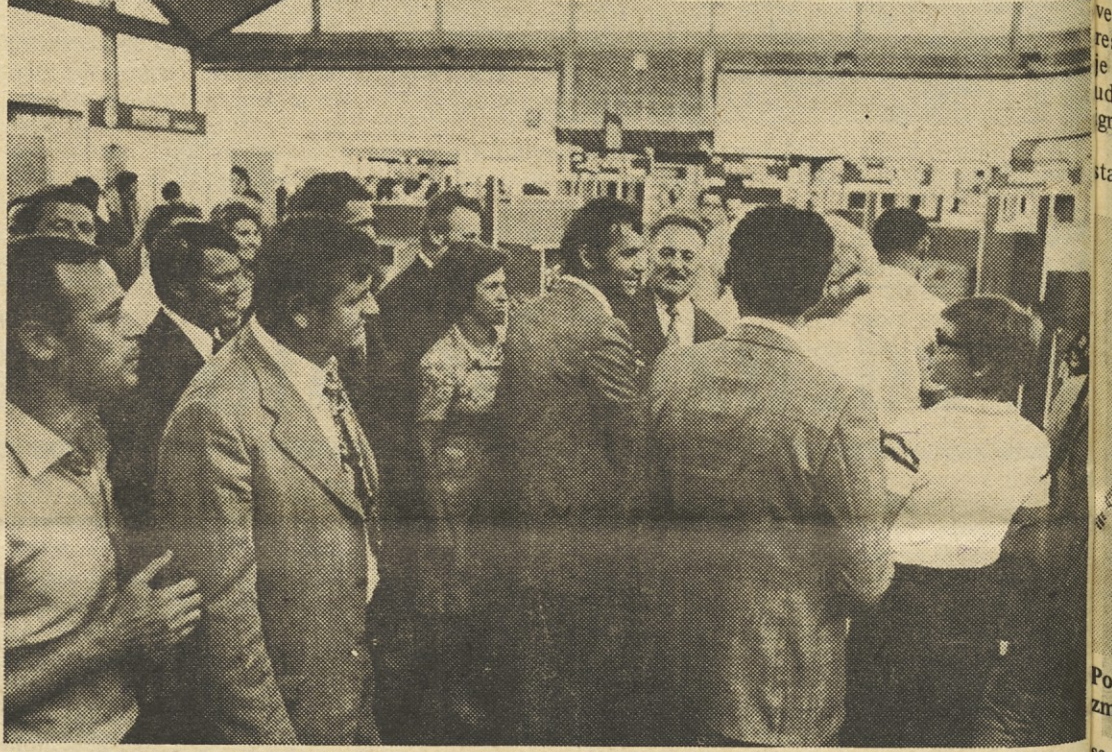
„Na sejem nismo prišli zaradi prodaje in pogodb tu ne sklepamo. Večino tega dela so opravili že trgovski potniki na začetku leta. Naša udeležba na sejemu ima povsem drug značaj. Predvsem smo si želeli priti v neposreden stik s potrošnikom naših brezalkoholnih pijač. Seveda nas zanima, kakšna bodo mnenja ljudi o naših treh novostih leta, kakor jih nekateri imenujejo. Gre za sok rdeče pese, sok zelene in paradižnikov sok.“

Naša radovednost, kakšen bo odziv, je navsezadnje razumljiva, saj osnovna privlačnost zelenjavnih sokov prav gotovo ni okus, temveč bolj blagodejnost učinka in ne nazadnje še zdravilna vrednost. Po prvih dnevih

sejemskih izkušenj — moram reči, da imamo non stop degustacijo sokov — smo že docela pomirjeni. Začetne bojzani niso več. Velika večina obiskovalcev, ki se je ustavila pri nas na poskušnjo sokov, je dala zelo pohvalne ocene.“

„Prevedeno v poslovni jezik bi to pomenilo, da boste zelenjavne sokove tudi na veliko proizvajali.“

„Bomo videli. Stvar je namreč v tem, da ne moremo prisiliti velikih trgovskih in gostinskih podjetij, ki so naši največji odjemalci, da morajo naročiti sokove. V kaj takega jih lahko prisilijo samo potrošniki. Če bodo povpraševali za njimi, bodo posredniki med nami in potrošnje morali reagirati. To je edina možna pot, ki jo vidimo pred sabo. Odgovora na vprašanje torej zaenkrat še ne moremo biti. Je lahko le upravičeno pričakovanje, upravičeno na osnovi odziva ljudi pri preskušanju

Ze slabi dve desetletji nosi vinski sejem na GR „prehodno zastavico“ po številu obiskovalcev. Tudi letos, pravijo, jih je več kot lani. Le razgrajev je menda manj.

PRIZADEVANJA V ILIRSKI BISTRICI

Prodor med razvite — trd oreh

Ilirskobistriška občina sodi med manj razvite slovenske občine ● Vse okoliške občine se ponašajo s hitrejšim razvojem v preteklosti ● Nosilci bodočega, intenzivnejšega napredka v ilirskobistriški občini so predvsem industrija pa trgovina, turizem, kmetijstvo in gozdarstvo ter promet.

V občini Ilirska Bistrica so si odgovorni dejavniki zadali nalogo, da predvsem z lastnimi silami, vendar pa mnogo bolj intenzivno kot doslej razvijajo gospodarstvo in družbeni standard te občine. Nosilec razvoja bo še naprej industrija. Ta se je tja do leta 1968 razvijala dokaj ekstenzivno, kasneje pa vedno bolj intenzivno in intenziven bo njen razvoj še v preostalih letih sedanjega srednjeročnega razvojnega obdobja, tja do konca leta 1975. Industrija je namreč prav sedaj sredi vrste modernizacij in vlaganj v povečevanje proizvodnih zmogljivosti.

NOSILCI RAZVOJA

V širšem smislu so nosilci razvoja poleg industrije tudi turizem, promet, kmetijstvo in gozdarstvo ter trgovina, razvoj ostalih panog in področij dejavnosti pa se bo navezoval na glavne nosilce razvoja. Da bi v ilirskobistriški občini razvoj gospodarstva in družbenega standarda šel v korak s predvidenim razvojem Slovenije, se bo moral družbeni proizvod do leta 1975 povečevati za 11,9 odstotka let-

no, se pravi, da bo moralo gospodarstvo občine krepiti svojo moč znatno hitreje, kot v republiki.

Glede na to, da v občini kljub temu, da je po stopnji razvitosti Ilirska Bistrica pod republiškim povprečjem, ni moč pričakovati pomoči s strani republike, razen pri gradnji nekaterih infrastrukturnih objektov širšega, narodnogospodarskega pomena, bodo načrtani cilji predstavljali za dejavnike v tej občini precej trd oreh. Kako ga streti? Po letu 1975, ko bodo uresničena vsa že zastavljena in nekatera predvidena vlaganja v modernizacijo in povečanje proizvodnih zmogljivosti, naj bi industrija dajala občini skoraj dve tretjini družbenega proizvoda, ob relativno majhnem povečanju števila zaposlenih.

MOŽNOSTI KMETIJSTVA

Kmetijstvo, ki naj bi bilo tudi eden od stebrov bodočega razvoja, bi razvijalo predvsem živinorejo, za katero so v ilirskobistriški občini ugodni pogoji. Določene možnosti, kaj-

pak v manjši meri, se kažejo tudi za sadjarstvo. Za vso kmetijsko dejavnost, tako družbeno kot zasebno, pa velja, da je pogoj za njen napredek prodaja pridelkov na trgu. To možnost bodo iskali v okviru sodelovanja kmetijstva s trgovino ter kmetijskimi zadrugami. V občini bi lahko letno pridelali do 1500 ton govejega mesa, 10 do 12 milijonov litrov mleka, 3500 ton piščancev, 2000 glav mlade plemenske živine, do 20 milijonov kokošjih jajc in do 500 vagonov sortnih jabolk. Najboljša oblika kmetijske dejavnosti je po mnenju strokovnjakov kooperacija, potrebno pa bi bilo precej sredstev vložiti v modernizacijo kmetijstva, in to hitro. V tem primeru bi povečali proizvodnjo živil za polovico, sadja pa celo za enkrat. V nasprotnem primeru, tako poudarjajo v Ilirski Bistrici, pa bi kmetijstvo še naprej nazadovalo, verjetno še v hitrejšem tempu, kot se je to dogajalo do sedaj.

Temeljna naloga gozdarstva v naslednjem razvojnem obdobju je povečati zalogo lesa in zagotoviti možnosti večjega poseka,

da bi pokrivali čimveč — vedno večjih — potreb domače razvijajoče se lesne in lesnopredelovalne industrije. Ker se prirast v gozdu lahko pospeši le do določene mere, nameravajo v občini zasaditi dopolnilne nasade hitro rastočega drevja in s plantažnimi nasadi. Poleg tega pa bodo gozdna gospodarstva intenzivirala in mehanizirala v še večji meri svoje delo v gozdovih.

PROMET, TRGOVINA ...

Eden izmed pomembnih dejavnikov v hitrejšem tempu razvoja občine je tudi promet, katerega nosilec v Ilirski Bistrici je podjetje Transport, ki se je specializiralo za prevoze tekočih goriv, naftnih derivatov in nekaterih drugih tekočih snovi. To podjetje se zelo uspešno razvija, v bodoče pa bodo z vlaganji še povečali in razširili svojo dejavnost, pri čemer naj bi se podjetje povečalo v primerjavi s letom 1970 skorajda za enkrat.

Trgovino smatrajo nekateri dejavniki v občini kot enega izmed pomembnejših nosilcev razvoja občine. Ta naziv si dejavnost glede na nameravano

povečanje števila zaposlenih, povečanje družbenega proizvoda in skladov za amortizacijo tudi zasluži. V primerjavi z letom 1970 se bo število trgovin do leta 1975 povečalo za 7, število zaposlenih za 20 %, vrednost družbenega proizvoda za 21 odstotkov in skladi za amortizacijo za preko dve tretjini. Skupna vlaganja v razširitev trgovske mreže in povečanje njene dejavnosti v teh petih letih bodo znašala preko 10 milijonov dinarjev, od česar večina, 6,4 milijona dinarjev, od leta 1973 naprej.

Lepe možnosti, seveda v daljši perspektivi, se odpirajo Ilirski Bistrici in njenemu gostinstvu ob gradnji nove avtomobilske ceste od Postojne do Reke. Pri Ilirski Bistrici naj bi namreč bilo pomembno cestno križišče, kar naj bi tamkajšnje gostinstvo s pridom izkoristilo. Seveda pa bi bilo treba, glede na to, da je turizem v tej občini dokaj slabo razvito, bolj organizirati, predvsem pa podjetno začeti reševati vprašanje razvoja te panoge. V srednjeročnem sedanjem obdobju bo v celoti, po dosedanjih podatkih, vloženo v razvoj gostinstva 5,6 milijona dinarjev, kar pa seveda za močnejši razvoj te panoge ne bo zadostovalo.

R. B.

sokov, da bo odgovor za nas ugoden.“

Podoben način razmišljanja smo opazili tudi pri številnih drugih razstavljalcih, alkoholnih in brezalkoholnih. Ne glede na kritične pripombe, ki jih imajo proizvajalci pijač na račun ljubljanskega sejma, morajo priznati, da brez njega le ne morejo. želje razstavljalcev in potrošnikov, da bi bil vinski sejem boljši, so pa navsezadnje v prid vsem. Tudi Gospodarskemu razstavišču.

Domači
in tuji kupci
dobrodošli!

Tekstilna industrija Otiški vrh pri Dravogradu, ki je največji izdelovalec ženskih hlačnih nogavic v Jugoslaviji, se je odločila za ureditev prodajalne. V poslovni „Urška“, ki jo bodo odprli prve dni v mesecu septembru, bodo na voljo izdelki Tovarne nogavic Polzela, Induplata Jarse, Svilanita Kamnik, Metke Celje, Mariborske tekstilne tovarne, Pletenine Ljubljana in Almirne Radovljica.

V Tekstilni industriji Otiški vrh pri Dravogradu, kjer so se odločili, da bodo prvi mesec prodajali vse blago s 5 % popustom, so prepričani, da bodo v novo poslovalnico „Urška“ zahajali zraven domačinov in kupcev iz drugih koroških občin tudi tujci, ki prihajajo k nam skozi mednarodni prehod Vič pri Dravogradu.

(ek)

Najboljša TOZD GE Maribor

Na mali olimpiadi 500 športnikov iz vseh TOZD v sestavu GIP Gradis ● Ponekod so bile potrebne celo izbirne tekme, v vseh TOZD pa skozi vse leto tekmujejo vsaj v eni športni panogi in se tako pripravljajo na prihodnje športne igre ● Ne gre samo za športna tekmovanja, ampak tudi za medsebojno spoznavanje in utrjevanje vezi med pripadniki različnih temeljnih organizacij združenega dela

S svečanim zaključkom so se v športnem parku Kodeljevo 25. avgusta končale XIX. letne športne igre delavcev Gradisa. V sedmih disciplinah – kegljanju, streljanju, namiznem tenisu, malem nogometu, odbojki, balinanju in šahu se je pomerilo nekaj manj kot 500 športnikov iz vseh TOZD Gradisa. Prava mala olimpiada.

Ze po številu nastopajočih lahko sklepamo, da se tudi Gradisovi delavci zavedajo, da je sport eden tistih dejavnikov, brez katerih tudi na delovnem področju ne gre več. Delavec, poln energije in kondicije, prav gotovo lažje premaguje vse naloge na delovnem mestu kot delavec, ki se počepuje pri športu in se zanj sploh ne zanima.

Sport in rekreacija delavcev sta vse pogostejše izgovorjeni besedi. Pa ne samo besedi. Vse več delavcev je, ki ju jemlje resno. Odras takega spoznanja je tudi vsakoletno povečanje udeležencev tako na športnih igrah Gradisa kot tudi na ŠIG. Tudi v podjetju Gradis se je stanje izboljšalo. V vsaki TOZD

leto bo spet živahno. Tisti, ki se letos niso uvrstili v ekipo, se bodo morda že prihodnjič.

Seveda pa to ni bilo samo srečanje na športnih igriščih, kjer se bijejo ogorčeni boji za zmago, temveč je bilo obenem tudi srečanje starih in novih tovarišev. Športniki velike „družine“ Gradisa se na takih igrah spoznavajo in tako se krepijo vezi med posameznimi TOZD.

Sicer pa so imeli v tekmovalnem delu največ uspeha športniki iz GE Maribor in KO Maribor, ki so v končnem vrstnem redu osvojili prvo mesto pred športniki Centrale in Projektivnega biroja. V posameznih disciplinah pa so prva mesta osvojili: v malem nogometu GE Maribor, v odbojki pri moških GE Jesenice in pri ženskah GE

Nizke gradnje, v balinanju KO in SPO Ljubljana, v šahu GE Ljubljana, v kegljanju pri moških in ženskah GE Jesenice, v namiznem tenisu pri moških Centrala in Projektivni biro in pri ženskah GE Nizke gradnje, v streljanju moških ekip GE Maribor in KO Maribor ter pri ženskah Centrala in Projektivni biro.

Med posamezniki pa so zmagali: Albin Bernard iz Škofje Loke v kegljanju s 877 podrtimi keglji, medtem ko je bila državna reprezentantka Lojzka Lešnik najboljša pri ženskah s 766 podrtimi keglji. V streljanju sta se odrezala zakonca Stanovnik (prav tako iz Škofje Loke), ki sta v svoji konkurenci osvojila prvo mesto. V namiznem tenisu je bila najboljša Štefka Fujs iz

Nizkih gradenj pri ženskah, medtem ko je bil zmagovalec pri moških Matija Krnc iz Centrale.

Prvouvrščenim trem ekipam in posameznikom so bili podeljeni pokali, plakete in praktična darila.

Ob koncu moramo omeniti, da so si prireditev, ki so jo zelo skrbno organiziral ljubljanski TOZD Gradisa, poleg številnih „gradisovcev“ ogledali tudi predsednik skupščine občine Ljubljana-Moste Polje Leopold Maček, generalni direktor podjetja in pokrovitelj iger inž. Hugo Keržan, predsednik DS podjetja Leopold Ilovar, predsednik SOP Janez Raušl in še nekateri direktorji TOZD Gradis.

MATIJA KRNC

Prvi kilometri so že za njimi. Zdržati pa bo treba 12 km slabe, mokre in spolzke poti pod curki dežja, ki močijo tekmovalce. Prvi z leve je letošnji slovenski prvak med PTT delavci v hitri hoji, Ivan Čič iz Kopra

K OBRAMBI DOMOVINE PRISPEVA TUDI

Tekmovanje PTT delavcev v hitri hoji

Letos so se že drugič – tako da postaja to tekmovalstvo že tradicionalno – pomerili v hitri hoji najboljši ptt delavci Slovenije. Organizator II. republiškega tekmovanja, ki je bilo 28. avgusta na 12 km dolgi progi od Hrastnika do Trbovelj, je bila Sindikalna konferenca Združenega PTT podjetja Ljubljana, pokrovitelj pa Podjetje za PTT promet Ljubljana. Tekmovanja se je udeležilo 27 najboljših, ki so v predtekmovanjih v okviru

svojih podjetij in po regijah izmed 150 tekmujočih dosegli najboljše čase in se tako uvrstili v finale za izbor republiškega prvaka.

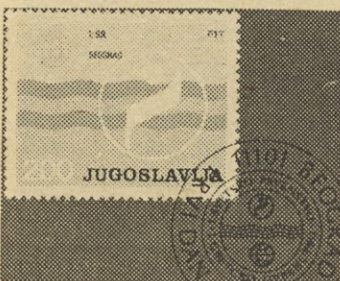
Tekmovalni pogoji so bili na letošnjem tekmovalstvu mnogo težji kot lansko leto, saj je tekmovalce vsot pral dež. cesta pa je bila mokra in spolzka. Kljub temu so bili doseženi presenetljivo dobri uspehi. Prvi je progno prehodil IVAN ČIČ iz Kopra v času 64 minut in 32 sekund, drugi je bil lanskoletni republiški prvak JANEZ IVANUŠ iz Celja s časom 64 min. 37 sek., tretji ALOJZ ŽNUDERL iz Murske Sobote, ki je na cilj prispel v času 64 min. 55 sek., takoj za njim pa kot četrti VLADO MOŽINA iz Maribora s časom 64 min. 55.05 sek. in kot peti ROMAN RASPOLIČ iz Kopra v času 65 min. 25 sek.

Vsi tekmovalci so prejeli za sodelovanje na tekmovalstvu diplome in spominska darila, prvih pet pa tudi denarne nagrade. Prvih pet tekmovalcev ČIČ, IVANUŠ, ŽNUDERL, MOŽINA in RASPOLIČ sestavlja republiško ekipo, ki bo to nedeljo na zveznem tekmovalstvu

v Pančevu branila slovenske barve.

PTT delavci Slovenije ne prirejajo tekmovanj v hitri hoji samo kot eno izmed panog svojih športnih iger, temveč želijo s temi tekmovanji krepiti tudi telesno vzdržljivost in fizično sposobnost svojih delavcev za primer, ko bi bilo treba braniti domovino.

TATJANA PUST

Ob prvem svetovnem prvenstvu v plavanju, vaterpolu, skokih v vodo in umetnostnem plavanju v Beogradu je Skupnost JPPT izdala spominsko znamko nominalne vrednosti 2 din, naklada pa znaša 450.000 znamk. Organizatorji pričakujejo, da bo na tem prvenstvu nastopilo okoli 1200 tekmovalcev iz 50 držav.

Partizan Slovenije je letošnje poletje organiziral v sodelovanju z Zvezo za telesno kulturo Slovenije, Visoko šola za telesno kulturo v Ljubljani in slovenskimi sindikati dva tečaja za organizatorje rekreacije. Tečajeve, ki sta bila v Gozdni šoli Partizana v Mozirju, se je udeležilo kar 54 ljudi, v veliki večini iz vrst predstavnikov slovenskih delovnih organizacij. Med udeleženci obeh tečajev je bilo tudi deset ljudi, ki so jih v Mozirje poslali občinski sindikalni sveti. Zanimivo je, da so med tečajniki v veliki večini prevladovali moški, saj sta le Vezenina iz Maribora in pa ljubljanska Pletenina poslali na tečaj dve ženski. Glede na precejšnje število „ženskih kolektivov“ v Sloveniji, je to nedvomno malce malo...

V gozdni šoli 54 organizatorjev rekreacije

● Letos so prejeli tečajniki tudi težko pričakovani priročnik

Oba tečaja sta bila desetdnevna, program pa prilagojen izkušnjam preteklih dveh let. V glavnem so predavali strokovnjaki Visoke šole za telesno kulturo iz Ljubljane, poleg njih pa tudi tisti slovenski telesnokulturni strokovnjaki, ki so najbolj „doma“ na področju organizacije športne rekreacije. Letos so prejeli tečajniki nov Priročnik za organizatorje športne rekreacije, ki ga je letos poleti izdal Šolski center za telesno vzgojo v Ljubljani. To jim je zelo olajšalo delo, saj je bila snov obsežna, predavanja pa zelo zgoščena. Udeleženci tečajev so med bivanjem v Mozirju obiskali med drugim zimsko športni center na Golteh, ogledali pa so si tudi trim progi v Celju in v Preboldu.

Anketa ob koncu tečajev je pokazala, da so bili udeleženci v veliki večini zadovoljni s predavanji in delom v Mozirju in da se žele vpisati na dvoletni izredni študij za organizatorje športne rekreacije, ki ga bo letos organizirala Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani. Seveda pa bo ta vpis odvisen predvsem od delovnih organizacij samih, ki bodo morale omogočiti svojim kandidatom potrebne izredne dopuste in poleg tega prispevati potrebno solnino.

Ul.

PREIVALCI MESTA MARIBOR SO BOGATEJŠI ZA VELIKO NOVO ODRPTO KOPALIŠČE, KI GA JE ZGRADILA TOVARNA TAM

Posnemanja vredna investicija

Pred dnevi so v Mariboru svečano predali svojemu namenu lep nov rekreacijski center: odprto kopališče s tremi bazeni! Največji bazen je olimpijskih dimenzij in je povsod globok dva metra. Bazena za neplavalce meri 25 x 25 metrov, medtem ko je tretji bazen namenjen najmlajšim ljubiteljem kopanja. Zgrajen je v obliki deteljice, vsak krog pa meri v premeru osem metrov. Seveda ima kopališče tudi vse potrebne garderobe, bife, veliko teraso za sončenje in sanitarije. Celotno kopališče meri nekaj več kot 21.000 kvadratnih metrov in lahko hkrati sprejme blizu 4000 kopalcev.

Ob otvoritvi je slavnostno vrvice prerezal Mirko Ledinek, predsednik delavskega sveta Tovarne avtomobilov Maribor, kolektiva, ki nosi levji delež zasluga za to, da je mesto ob Dravi dobilo nov, prepotreben športni objekt. Za novo kopališče je bilo potrebno odšteti blizu deset milijonov novih dinarjev, kar pa ni pretirano veliko, saj je bilo v gradnjo bazenov in kopališča vloženo na tisoče in tisoče udarniških ur. Večino potrebnih sredstev je zbrala Tovarna avtomobilov Maribor sama, na pomoč pa je priskočila tudi občina, saj športno-rekreacijskih objektov na območju Maribora še vedno močno primanjkuje. Ob tem moramo omeniti še nekatere mariborske delovne organizacije, kot so na primer Elektrokovina, Metalna, Elektro Maribor in PTT Maribor, ki so prav tako nesebično priskočile na pomoč graditeljem in prispevale svoj delež k uresničitvi lepih načrtov. Dejstvo namreč je, da je novi rekreacijski center v Mariboru v celoti odprtega tipa in dostopen vsem. Tako tistim, ki so tam prelili

litre znoja in udarniško delali dolge nedelje, kot tudi vsem onim, ki so svojo radovednost potešili šele na otvoritvi in niso z ničimer prispevali k izgradnji prepotrebnega rekreacijskega centra.

Še to: z izgradnjo bazenov je končana šele prva faza rekreacijskega centra ob Tovarni avtomobilov Maribor. V načrtu je namreč še gradnja posebnega bazena za skoke, pokritega kopališča, telovadnice, štiristeznega kegljišča, restavracije in morda še nekaterih manjših igrišč, kot na primer za mini-golf in tenis...

Začele so se ŠIG 73

Minuli četrtek so se v Ljubljani pričele XXIII. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije. Za igre se je prijaviло rekordno število delovnih organizacij, in sicer kar 66. Organizator letošnjih iger je Splošno gradbeno podjetje Grosuplje, pokrovitelj iger pa Alojzij Nebec, generalni direktor omenjenega podjetja. Tudi letos so letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije v Športnem parku Kodeljevo v Ljubljani, kjer so na voljo vsi potrebni objekti in prostori za množična športna tekmovanja.

Po pričakovanju je v kegljanju zmagala Lojzka Lešnik

se ukvarjajo z nekim športom. Z enim bolj z drugimi manj. Toda važno je, da vse leto trenirajo in ne le nekaj dni pred športnimi igrami. Tako je imelo pred letošnjimi igrami več TOZD celo izbirne tekme za igre, torej so se nanje uvrstili res najboljši. Da je bilo tako, smo se lahko prepričali na tekmovalstvu. „Outsiderjev“ na igrah ni bilo. Razlike med najboljšimi in najslabšimi so vedno manjše. To pa je porok za nadaljnje uspehe. Tudi doseženi rezultati so zavirlanja vredni, posebno v streljanju in kegljanju, vendar bodo leti pravo vrednost dobili šele ob srečanju z drugimi podjetji na ŠIG 73.

Tako kot na vseh dosedanjih igrah je bilo tudi na letošnjih precej razburljivo, saj si je vsak hotel zagotoviti „vizo“ za največjo športno manifestacijo gradbenic – ŠIG 73. Nekaterim je to uspelo, drugim je športna sreča obrnila hrbet. Toda ne za vedno. Prihodnje

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE
POSTREŽBE, ZMERNIH CEN,
POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

Litostroj »montira« dobro ime po vsem svetu

Litostroj ima letos pred sabo zahtevne in obsežne naloge. Delovni kolektiv si je za cilj postavil 635 milijonov dinarjev celotnega dohodka in blizu 20.000 ton skupne proizvodnje. Vse to naj bi ustvarilo nekaj nad 3500 zaposlenih. Kakor slišimo, je doslej delo potekalo v redu in ni razlogov, da se ne bi zdaj, osveženi po letnih oddihih, člani kolektiva še bolj zagnano spoprijeli z zastavljenimi nalogami, kar naj bi z drugimi besedami tudi pomenilo, da bodo ustvarili za 29 milijonov dinarjev dobička, 19,4 milijona dinarjev za amortizacijo in - 2.000 dinarjev povprečnega osebnega dohodka mesečno na zaposlenega.

Predvsem se zdi pomembno, da Litostroj kot eno redkih podjetij investicijskega blaga pri nas nima težav s pomanjkanjem naročil. Dela je torej dovolj! To velja še prav posebej za naročila iz tujine. Po mnenju generalnega direktorja Litostroja dipl. inž. Marka Kržišnika podjetje še nikoli v zgodovini svojega obstoja ni imelo toliko naročil iz

saj ga prav dobro poznajo na vseh petih celinah.

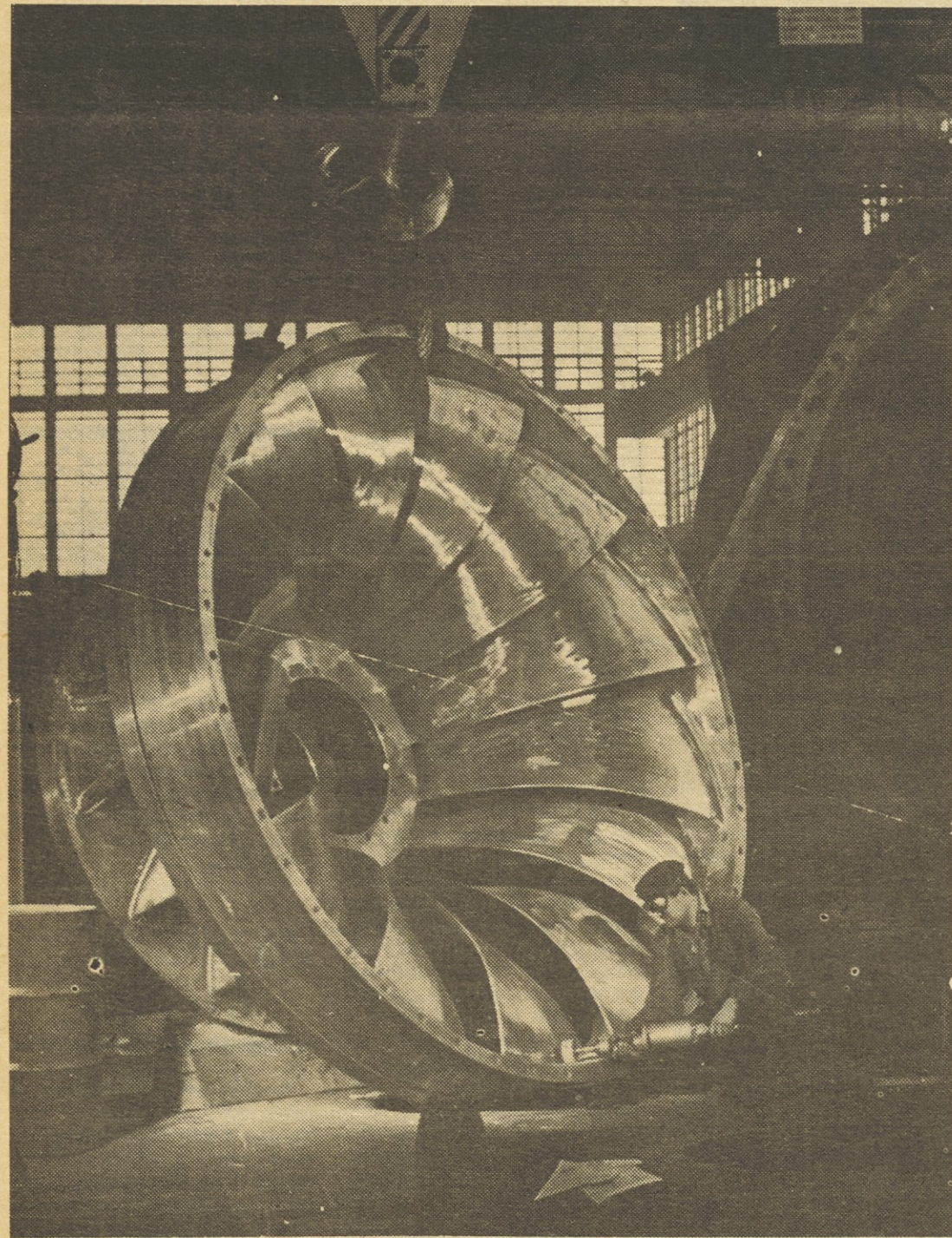
Zanimivo si je ogledati, kje je Litostroj letos še posebej prisoten s svojimi turbinami, žerjavi, črpalnimi napravami in drugimi svojimi proizvodi. S ponudbami je uspel prodreti v Južno Ameriko, Afriko, Azijo in Oceanijo, točneje na naslednja gradbišča:

HE KAMBURU - Kenija: dve Francisovi turbini po 32.000 KW. Vrednost posla je 1.353.000 dolarjev. Podjetje je sesalne cevi dobavilo že lani in jih začelo montirati v začetku letošnjega leta. Primopredaja prve turbine naj bi bila po pogodbi marca prihodnjega leta, druge pa aprila. Litostroj je konec lanskega leta sklenil pogodbo še za tretjo turbino (za 660.000 dolarjev), ki naj bi „stekla“ v hidroelektrarni oktobra 1975. leta.

HE CABRA CORRAL - Argentina: tri Francisove turbine po 34.000 KW v skupni vrednosti 880.000 dolarjev. Turbine bodo odšle na daljno pot letos in delno prihodnje leto, primopredaja pa bo 1975.

Moč in natančnost pri delu - dvajsettonski Litostroj viličar

Turbine so neločljivo povezane z zgodovino in slovesom Litostroja

tujine, kakor jih ima prav letos. Prav to dejstvo nazorno potrjuje trditev, da se Litostroju v svetu ni treba več predstavljati,

leta. Pri izdelavi sesalnih cevi in delno spiralnega ohišja sodeluje Litostroj z argentinskimi podjetji, vendar tako, da ima v svo-

jih rokah tehnološki nadzor in kontrolo nad montažo na gradbišču.

HE BOALI II - Centralno-

afriška republika: dve Francisovi turbini po 7.000 KW in električni mostni tekalni žerjav s 30 Mp. Skupna vrednost je blizu 350.000 dolarjev. Uvodna dela morajo biti opravljena letos, montaža bo prihodnje leto in novembra primopredaja.

HE RAMU - Nova Gvineja: tri Francisove turbine po 15.500 KW v skupni vrednosti 781.000 dolarjev. Predbetonirani deli so že sli na pot, ostalo mora biti na gradbišču do prihodnjega aprila, slovesna otvoritev HE pa je napovedana za drugo polovico 1975. leta.

HE KIDATU - Tanzanija: dve Francisovi turbini po 52.300 KW in električni mostni

tekalni žerjav z 2 X 85 Mp. Vrednost posla je 1,2 milijona dolarjev. Žerjav mora biti na HE do januarja, primopredaja turbin pa bo aprila in julija 1975. leta.

Litostroj dela za projekt **RAMGANGA** v Indiji dve loputi s premerom 2.600 kv. metrov in zasun s premerom 2.150 kv. metrov, za kar bo od naročnika dobil 172.000 dolarjev.

Za podobno pogodbo gre tudi v Tuniziji, kjer bo za dve loputi po 1.600 kv. metrov v **BOU HEURTMA** Litostroj dobil blizu 40.000 dolarjev. Za letošnji oktober je že napovedan nadzor nad montažo.

HE TARBELA DAM - Zah. Pakistan: pet žerjavov je že na tem „največjem gradbišču na svetu“, in sicer portalni z nosilnostjo 165 ton, dva električna mostna po 300 ton in dva portalna za 100 in 20 ton. Montažo opravlja pod nadzorstvom strokovnjakov iz Litostroja mariborska Hidromontaža. Vrednost vsega posla je okoli 900.000 dolarjev.

DELTA NILA - Egipt: Za 7 milijonov dolarjev bo Litostroj napravil za drenažo Nila enajst črpalnih postaj in trafo postajo ter opravil kompletno montažo „pod ključ“. Primopredaja naj bi bila po pogodbi čez dobri dve leti.

KRATKOVIDNA JE POLITIKA REŠEVANJA ENERGETSKE KRIZE V SLOVENIJI NA ŠKODO LE NEKATERIH KOLEKTIVOV - VEČJIH PORABNIKOV ELEKTRIČNE ENERGIJE

ZAKAJ LE NA PLEČA NEKATERIH?

Problema pomanjkanja električne energije ni mogoče odlagati do ustanovitve samoupravne interesne skupnosti energetike Slovenije, temveč ga je treba začeti reševati takoj

Z obvestilom, da Termoelektrarna Šoštanj spet redno obratuje in da v prihodnjih nekaj dneh ne pričakuje večjih redukcij električnega toka, si kolektivi Tovarne dušika v Rušah ter železarne v Štorah in na Jesenicah ne morejo nič pomagati, kajti zanje še naprej velja, da bodo dobivali pol manj elektrike kot normalno.

Škoda, ki je že doslej nastala v teh kolektivih zaradi redukcij električne energije, je velika, če pa bo trajalo to obdobje še nekaj časa, bo nepopravljiva!

Zaradi redukcije električne energije v Sloveniji v osmih dneh avgusta v Železarni Jesenice nista obratovali dve električni peči več kot 35 ur. Vsaka

ura zastoja električne peči pomeni za Železarno Jesenice zmanjšanje proizvodnje za 12 ton elektrojekla. Če se bo redukcija električne energije nadaljevala, bo nastal zastoj tudi v drugih obratih železarne.

V Tovarni dušika Ruše so na primer pri zadnji redukciji minulo nedeljo, ponedeljek in torek naredili pol manj in to pri skoraj enakih stroških poslovanja, kot takrat, ko redno obratujejo. Redukcije prihajajo nenadoma, neplanirano in zato povzročajo še dosti večjo škodo, kot bi jo, če bi bilo podjetje nanje pripravljeno.

Kolektivi Tovarne dušika Ruše in Železarne Štor in Jesenice so se že doslej prilagajali

energetski bilanci. S to bilanco so usklajali proizvodni plan in izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti. Nikakor pa ni mogoče od kolektivov pričakovati, da bodo poleg tega sami nosili tudi vse neugodne posledice nenadnih in nepredvidenih redukcij

